

MOSSEBO

ETT HEMMAN I NORRA VÄSTERGÖTLAND

Alf Gunnarson

MMI och MMXXI

Köpebrev 1723:

Mossebo. Britt och Alf i farstun (1999).

INNEHÅLL

Här är alla rubrikerna i originalversionen.

Jag klipper ut därifrån och kopierar in i denna version, rubrik efter rubrik.

NILS JONSSON BLEV SJÄLVÄGANDE BONDE I MOSSEBO

ÅR 1806 SKREVS DET KÖPEKONTRAKT BRÖDER EMELLAN
CARL CARLSSON JAGADE ÄLG OCH FICK STÅ TILL SVARS INFÖR TINGET

ÅR 1841 VAR DET DAGS ATT PLANERA FÖR FRAMTIDEN
ÅR 1854 VAR ANDERS PETER CARLSSON MOGEN ATT TA ÖVER

MYCKET SKULLE BEVISAS INNAN ANDERS PETERS LAGFART VAR I HAMN
ÅR 1855 VAR MOSSEBOS MARKER FÖRDELADE PÅ FYRA ÄGARE

ÅR 1855 KOM LANTMÄTAREN CARL G. PALMGREN TILL MOSSEBO
EN FRÅN KAVELBRON OCH EN FRÅN BORGAN

MELLAN 1867 OCH 1877 VAR MOSSEBO HAGE MÅNGAS SAMTALSÄMNE
ANDERS PETER VAR EN MAN SOM BÅDE KÖPTE OCH SÅLDE

ANNA GRETA LEVDE PÅ SIN KAMMARE TILL ÅR 1882
MOSSEBOBARNEN LÄRDE SIG SAKER I VALLSJÖBOLS SKOLA

PÅ SÖNDAGARNA HADE MÅNGA BARN MOSSELUND SOM MÅL
FICK CARL AUGUST FARA FÖRSIKTIGT FRAM NÄR HAN FRIADE I BORGAN ?

ÅR 1902 SÅLDE ANDERS PETER TILL SONEN CARL AUGUST
ÅR 1915 VAR LUDVIG ELGGRENS TID UTE

SLÄNTEBERGET HAR ALLTID VARIT EN SAK FÖR SIG
ETT DECENNIUM I MOSSEBO MED MÅNGA SORGER OCH BEDRÖVELSER

ELSA KARLSSON SOM HUSHÅLLERSKA I HUSTRUS STÄLLE
TRETTIOTALET VAR INTE HELLER FRITT FRÅN FÖRÄNDRINGAR

FRÅN DE FÖLJANDE 40 ÅREN FINNS OCKSÅ NÅGOT ATT BERÄTTA
ÅR 1964 SKREVS DET KÖPEKONTRAKT ÄKTA MAKAR EMELLAN

ÅR 1978 DELADE BRITT OLAUSEN OCH LENNART KARLSSON PÅ KAKAN
GUNNAR ÅTERVÄNDE TILL BARRUD OCH ODLADE JORDGUBBAR

LENNART LEVDE ENSAM DE SISTA ÅREN
NÄR LENNART AVLIDIT INFANN SIG FYRA FÖRVÅNADE ARVTAGARE

ÅR 1999 BLEV BIRGITTA OCH BERNT HEMMANSÄGARE

FÖRORD

Den här krönikan om Mossebo dokumenterar framför allt den hemmansdel som ligger, och alltid har legat, i mitten av Mossebo. Det är en historisk översikt, där uppgifterna nästan uteslutande har hämtats från bevarade gårdspapper, vilka spänner över nära nog tre hundra år. Gårdshandlingarna lästes och berättelsen skrevs under fyra veckor i januari månad 2001. Då text citeras, används mestadels en mera modern stavning, medan ordval och språkbruk återger originalskriftens, så nära som det är möjligt. Släktforskning ingår egentligen inte i arbetet, men det är oundvikligt att komma in lite grand även på det området. Något årtal kan vara fel, på grund av svårästa texter!

Sidnummer anges inte, eftersom de enskilda kapitlen i stort sett står i tidsföljd. Innehållsförteckning finns däremot. Det blir fem datorutskrivna exemplar, varav fyra behålls inom familjen och ett finns tillgängligt för utlåning.

Utöver de tack som framförs på nästa sida, vill jag tacka min fru Kaisa som har bett mig att göra en sådan här skrift om Mossebo i flera år. Hennes uppmuntran under arbetets gång har varit av stort värde.

Mycket nöje, Ni som också är intresserade av Mossebos historia!

Skövde i januari månad, år 2001

Alf Gunnarson

Några mått, mynt och vikter med mera.

Aln:	Längdmått, 2 fot, eller cirka 0,6 meter
Famn:	Längdmått, 6 fot, eller cirka 1,8 meter
Fot:	Längdmått, cirka 30 centimeter
Kanna:	Rymdmått, cirka 2,6 liter (bild nedan)
Kappe:	Rymdmått för torra varor, cirka 4,6 liter
Kappland:	Så stor areal som det normalt gick åt 4,6 liter säd att så på
Lispund:	Vikt, cirka 8,5 kg
Mantal:	Gammalt mått för jordegendom av viss storlek
Rev:	Längdmått. 1 rev=10 stänger=100 fot, eller cirka 30 meter
Riksdaler:	Myntenhet som försvann år 1873 och ersattes av kronor (riksdaler förkortas i denna Skrift: "rdr rls")
Shilling:	D:o, som ersattes av öre år 1873
Tunna:	Ungefärligt rymdmått, mellan 1250 och 1750 liter
Tunnland:	Så stor areal som det normalt gick åt en tunna säd att så på

Några ålderdomliga ord:

Graväng:	Ängsmark som bara var delvis röjd och odlad (Gissning!)
Laka:	Vattensamling, liten damm (jämför t ex saltlake= saltvatten)
Lya:	Lycka eller åkerlapp
Torvtäkt:	Ett ställe, där man tog torv
Vattenbol:	Ett ställe, där man hämtade vatten
Vessla:	Vattensamling (damm) med oupphörligt tillflöde
Åbo:	En som för sig själv och arvingar hade besittningsrätt på en mark
Åbyggnad:	Byggnad som ägdes av en åbo

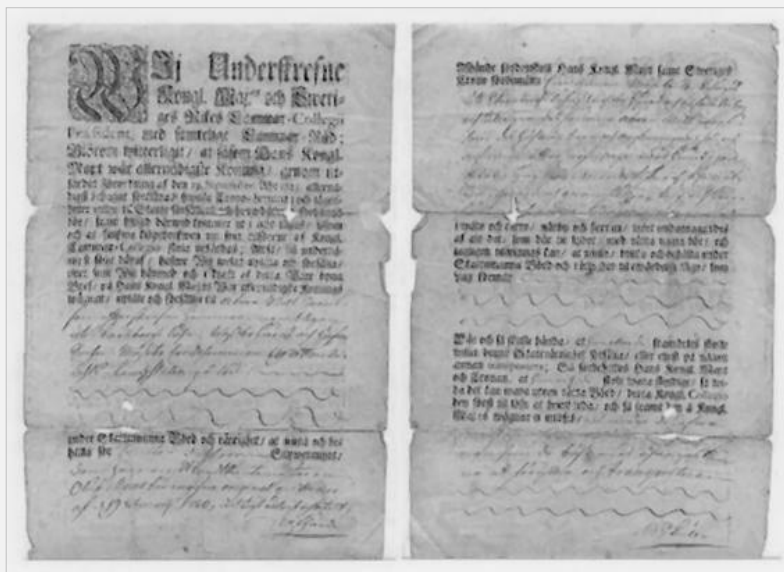
TILLÄGG 2021

Det finns rätt många faktauppgifter som var helt okända för mig när originalet skrevs för tjugoo år sedan. Dessa brister finns kvar i denna utgåva men jag kommenterar en del med "Anmärkning 2021" eller hänvisning till annan berättelse. Hade jag skrivit den här berättelsen idag, skulle den sett ganska annorlunda ut. Nu är det i princip en digitaliserad version av berättelsen från 2001, där jag stuvat om en del under respektive rubrik och bearbetat bilderna. / Alf.

NILS JONSSON BLEV SJÄLVVÄGANDE BONDE I MOSSEBO

Det här är det första gårdspappret som handlar om Mossebo och där står det bland annat:

Vi undertecknade, Kungl. Maj: ts och Sveriges rikets Kammarkollegies president, med samt-liga kammarråd, gör veterligt, att såsom Hans Maj:t, vår allernådigaste konung, genom utfärdad förordning av den 19 september år 1723, i sin stora nåd behagat förklara vilka kronohemman och lägenheter som må till skattehemman försäljas och hur det bör förhållas med detta, samt vad därvid kommer att iakttagas såsom att själva köpebrevet, nu som tillförne, utfärdas av Kungliga Kammarkollegiet.

Alltså upplåter och försäljer vi till åbon Nils Jonsson hemmanet Måsebo 1/8 mantal, som är beläget i Skaraborgs län, Vadsbo härad och Hova socken, under skattemannabörd och rättighet att nyttja och behålla, för femton daler silvermynt - - - .

Nils Jonsson var född under senare hälften av sextonhundratalet och han hade nu laglig rätt att bebo och bruka hela Mossebo, en åttondels mantal.

Nils Jonsson hade en son som hette Erik och eftersom denne var son till Nils, hette han Erik Nilsson. Erik fick en son som hette Carl och hans efternamn blev Ersson (Eriksson). Sedan fortsätter det med samma modell ända in i modern tid. Carl Erssons son Carl var känd som Carl Carlsson och dennes son, Anders Peter hette Carlsson. Anders Peters son, Carl August, kallades Andersson och hans barn blev Carlssöner. Sonen Gunnars barn blev Gunnarssöner. Hela vägen, utom på slutet, kallades döttrarna sin fars förnam plus dotter.

Nils Jonssons köpehandling har ursprungligen bestått av tre sidor. De två första är rätt så bra bevarade, medan det av den tredje sidan bara återstår ett fragment. Så här ser det ut:

Jag fick en association.

Till yttermera visso är detta med Kungl. Maj: ts och Riksens Kammarkollegii underskrift bekräftat. Stockholm den sextonde december, år efter vår Herres Jesu Kristi nåderika födelse Ett tusen sju hundra och på det tjugofjärde. På ämbetets vägnar / Sigill och namn.

ÅR 1806 SKREVS DET KÖPEKONTRAKT BRÖDER EMELLAN

Det är nu mer än åttio år sedan Nils Jonsson fick köpa hemmanet Mossebo 1/8 mantal av Kronan. Hans son Erik Nilsson dog i början av 1800-talet och sonsonen Carl Ersson fick lungsot och avled redan år 1786, 37 år gammal.

Carl Ersson och hans hustru Stina Magnusdotter, var de sista i raden att äga hela hemmanet Mossebo. De hade fyra söner: Erik (f 1776), Magnus (f 1779), Carl (f 1781) och Johannes (f 1785).

Den 22 april år 1806 upprättades ett köpekontrakt i Mossebo:

Undertecknad upplåter och försäljer till min kära broder Carl Carlsson i Måsebo min ärvda 1/32-del efter helt räknat i kronoskattehemmanet Måsebo samt att min kära broder Carl Carlsson redeligen uppfyller de hållningskontrakt som upprättats den 29 september 1787 och den 22 april 1806. Och förbehålls mig löfte att denna gårdsdel, i min kära moders, Stina Magnusdotter, livstid, inte bortförsäljes eller bortbytes, utan att hon å detta hemman oavkortat åtnjuter sin hållning. Skulle Måsebo efter min kära mors död bortsäljas, förbehålles mig och mina arvingar bud efter det pris jag det försålt.

Johannes Carlsson, säljare.

Bevittnas: Komminister Emanuel Thorman Johannes Larsson i Borgan.

När det här köpekontraktet skrevs, år 1806, var Carl Carlsson 25 år gammal och hans fästmö Anna Greta Jönsdotter från Backgården var 18 år. Anna Greta flyttade året därpå till Mossebo. De gifte sig den 28 december år 1807.

Carl Carlsson ärvde själv 1/32-del. Handlingarna om arvskiftet och köpehandlingen från år 1806 skickades till tinget i Hova år 1809.

Ena halvan av hemmanet kommer nu att vara i Carl Carlssons ägo under drygt trettio år, medan andra halvan kommer i Eric Carlssons (broderns) ägo.

TILLÄGG 2021

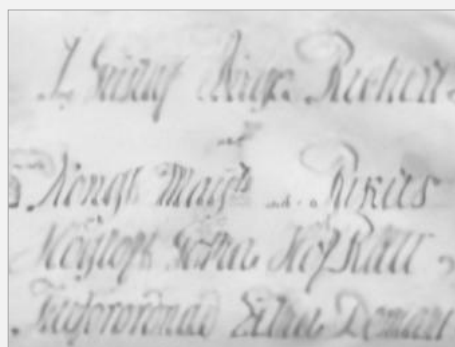
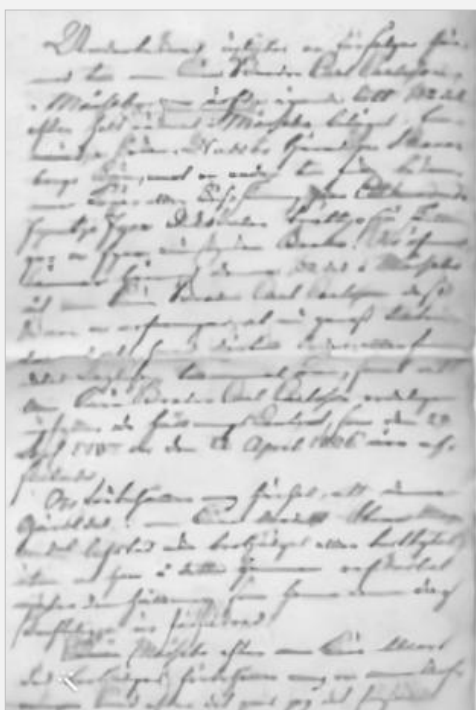
Ur berättelsen *Arvet efter Carl Ersson*: <http://mossebobladet.se/bouppteckning%20carl%20ersson.pdf>

Carl Ersson och Stina Magnidotter fick med tiden fyra söner. Vi kollar hur familjen såg ut vid sekelskiftet 17 / 1800:

Hemmans och Personers Namn.	Födelse.		Christ. Kundsk.			
	Orr.	Tid.	Utan Bok. Uf Bok. Ct.	Luth.	Svebeli Spörm.	Förhåll. ä
Måsebo 1/8 m. 1/2						
Änk Stina Magnid. Sunner		25/1/1749	+	+	+	+
Son Eric "	ibm.	18/1/1776	+	+	+	+
Magnus "	ibm.	25/1/1779	+	+	+	+
Carl "	ibm.	12/1/1781	+	+	+	+
Johannes "	ibm.	8/1/1785	+	+	+	+
Änk M. Eric Nilsson Sunner		25/1/1723	*	+	+	+
Ä. Söther Olofs "	ibm.	11/1/1750	+	+	+	+

Här har Stina Magnidottter varit änka i många år och hennes svärföräldrar är inhysta (på undantag). Sonen Magnus har lämnat hemmet, för att inte återvända, medan Carl är tillfälligt utflyttad.

Man kan dra slutsatsen att Eric Carlsson, samtidigt (eller tidigare), köpte broderns Magnus ärvda 1/32- del. Från 1806 ägde Eric och Carl således var sin sextondel av hemmanet.

T. v: Köpekontrakt. T. h: Del av lagfartshandling och sigill.

Det centrala Mossebo år 1815 (Storskifteskarta).

CARL CARLSSON JAGADE ÄLG OCH FICK STÅ TILL SVARS INFÖR TINGET

Nej, det finns inget samband mellan de rubricerade händelserna! Älgjakten ägde rum femton år före Tinget ifråga. Det där med älgjakten beskrivs av Klockare Carlberg i Finnerödja i *En klockares anteckningar* (artikel i Julhälsningar till Församlingarna i Skara stift 1954). Så här skriver Carlberg:

Gick med grannarne och spanade efter tjuvar. Johannes i Wallsjöbol tog i Västra Finnerödja en passlös mansperson, hette Sjöbom. Carl i Borga, Olof i Herrängen var med; fulla och ovettiga. Carl i Mossebo var med. Han deltog i älgjakt. Han hade hund, men denne fick ett sorgligt slut: *min hund dödde av förgift!*

Anmärkning: Detta hände år 1816, om klockare Carlberg mindes rätt.

År 1829 hade Carl Carlsson d. ä. av Vadsbo häradsrätt blivit utsedd till förmyndare för Magnus Carlssons i Lindhult omyndiga barn, när denne avlidit 50 år gammal. Magnus Carlsson var Carls äldre bror. Det gick ett par år och på Lagtima vintertinget i Hova den 4 februari behandlades en stämningsansökan mot Carl Carlsson:

Till Vadsbo Härads vinterting i Hova anhålles ödmjukast om laga stämning å mina barns förmyndare Carl Carlsson i Mossebo, om påstående, det måtte han, enligt vällovliga Häradsrättens benägna omprövande och fastställande åläggas att till mig såsom alldeles utfattig och blottställd änka med tre minderånga barn, varav det äldsta 11 och yngsta, ofärdigt, 5 år, bidra till nödvändigt underhåll, av de arvsmedel nämnde förmyndare innehar efter barnens fader, min under livstiden varande man, Magnus Carlsson i Lindhult. Öppen talan i målet förbehålles. Bygget den 15 januari 1831. Maria Svensdotter.

Upprop förrättades och man konstaterade att parterna var personligen närvarande. Det noterades att barnen var åtta till antalet. De fem äldsta var vuxna nog att försörja sig själva medan de tre yngsta behövde skötas av modern i hemmet. Det framgick också att arvskapitalet efter Magnus Carlsson var endast 17 riksdaler. Häradsrättens dom blev att förmyndaren skulle betala ut de tre minderåriga barnens pengar till hjälp att försörja dem i hemmet och så blev det för Carl Carlsson att sätta sig ner och räkna ut, hur mycket pengar han skulle ge till svägerskan, änkan Maria Svensdotter. Det blev drygt 6 riksdaler.

Man frågar sig: Varför behövde Maria Svensdotter stämma sin svåger inför tinget, för att få ut pengarna? Kunde det inte ha ordnats utan rättshjälp? Var han snål, den tidens Carl i Mossebo eller var han bara mån om att allt skulle gå rätt och lagligt till?

Var detta första gången som Carl Carlsson d. ä. fick svara för sig på tinget i Hova? Svar: Nej. Redan år 1818 var han och brodern Eric Carlsson anklagade för stöld och olovlig svedjebrand.

Från Kronoskogvaktaren Kihlbom är till detta ting Erik och Carl Carlssöner i Mossebo stämda att ansvara för det de på en plats av kronoallmanningen Tiveden, dels olovligen svedjat och dels avverkat tre lass ved. Vid upprop inställer sig dessa parter personligen, av vilka svarandena förnekar att de svedjat på allmanningen, utan skall sådant skett på en dem tillhörig äga; och till bevis därom söker de vittnesmål av närvarande Lars Persson i Borgan, Daniel Jakobsson i Djupmossen och Jan Persson vid Vallsjöbol, vilka alla ojävade, svära vanliga sannings- eden, varnade för missbruk därav och höras särskilda:

Lars Persson berättar att den skogskil som går mellan hemmanet Mossebo och Borgan och vari ifråga ställda svedjandet skett, alltid gagnats till Mossebo, så långt vittnet, som är sjuttioåttio år gammal, minns tillbaka och är samma kil instängd av sistnämnda hemmans ägor på tvenne sidor och på den fjärde, eller har ibland varit och ibland inte varit hägnad.

Daniel Jakobsson, som är blott 37 år gammal, intygar lika med första vittnet Lars Persson.

Jan Persson, 70 år gammal, gör lika berättelse med förra vittnena.

Härefter tillkännager åklagaren sig vilja avstå med målet, därvid Häradsrätten ock låter bero, så att samma mål från vidare åtgärder nu förfaller. År och dag som ovan (23 Oktober 1818) / G. B Richert.

Carlssönerna från Mossebo kunde återvända hem som vinnare av detta mål, men än var inte sista ordet sagt om den mark som det talas om här. I själva verket var detta bara en kort prolog till de

bataljer om Mossebo hage, som senare (under 1850- 70-talet) skulle bli en träta och ett rättsfall som pågick både länge och väl.

Anmärkning: Den som vill veta hur det gick, får läsa vidare i denna skrift.

Avdelningen kuriositeter: Lars Persson, som vittnade för Eric och Carl Carlsson, var retroaktivt jävig. Lars Persson är Birgits farfars morfar (FF MF) och Carl Carlsson d. ä. är Gunnars farfars far (FF F)

ÅR 1841 VAR DET DAGS ATT TÄNKA PÅ FRAMTIDEN

Det är på hösten år 1841. Carl Carlsson fyller sextio år om tre månader och hans hustru Anna Greta fyllde femtiotvå i vintras. De har nu tillbringat drygt trettio år tillsammans i Mossebo och de har fått åtta barn som det så småningom har gått så här för:

Dottern Stina Greta föddes år 1809. Hon flyttade tjugo år gammal till Guntorp i Lyrestad socken och gifte sig så småningom med Anders Eriksson.

Sonen Carl (Carlsson d. y.) föddes år 1813. Han blev kvar i Mossebo och honom återkommer vi till.

Dottern Johanna föddes år 1817 och hon avled tidigt.

Dottern Maja Lena föddes år 1820. Hon följde sin storasyster i spåren, flyttade till Lyrestad och gifte sig (dock inte med Anders Eriksson, utan) med Claes Svensson i Guntorp.

Dottern Anna Lisa föddes år 1824. Hon flyttade till Orrkullebäcken i Finnerödja socken och gifte sig med Gustaf Johansson. De flyttade till Amerika på 1870-talet.

Dottern Lovisa föddes år 1827. Hon stannade nästgårds och gifte sig med Lars Erik Johansson i Djupmossen.

Sonen Anders Peter föddes år 1831. Han stannade i Mossebo och honom återkommer vi definitivt till.

Dottern Clara Sofia föddes år 1836. Hon gifte sig med Ludwig Elggren och bosatte sig i Mossebokärr. Vi återkommer till dem också.

Året är alltså 1841.

Carl Carlssons och Anna Gretas son Carl d. y. (28) har gift sig med Maria Greta Eriksdotter från Vallsjöbol (som sedermera – efter Laga skiftet - blev granngården *Stoltzes*) och Carl Carlsson d. y. köper vid den här tiden halva sextondelen Mossebo av föräldrarna. Vi får då komma ihåg att Carls lillebror Anders Peter, som senare ska bli ägare till den andra hälften av hemmansdelen, är blott tio år ung. Carl Carlsson d. ä. fortsätter själv att bruka den halvan, men det börjar bli dags att tänka på framtiden och följande kontrakt skrivs:

I anseende därtill, att vi till våra barn är sinnade överlåta vårt ägande hemman 1/16-dels mantal Mossebo i Finnerödja socken, alltså förbehåller vi oss, att av denna hemmansdel eller vem som kommer att äga eller bebo den, i all vår övriga livstid åtnjuta hållning på följande sätt:

1o) Årligen skall egendomsinnehavaren i ren och strid säd lämna oss fyra och en halv tunna, varav två tunnor råg och en och en halv tunna havre, två lispund torrt kött och ett lispund torrt fläsk, fyra tunnor potäter, en halv tunna rötter, en halv skock vitkål, två koppar salt och en åttondels tunna sill.

2o) Skall på egendomen för vår räkning födas en ko samt två får, vilkas avkastning komma oss tillgodo. Även skall på egendomen för vår räkning utfås 4 kannor linfrö och

lämnas oss till kläder, ett par goda skor åt oss var. Nödigt husrum lämnas oss båda till våra och kreaturens behov samt tillräcklig vedbrand, så mycket som behovet tarvar.

3o) Ett ordentligt bemötande förbehåller vi oss av jordägarna samt nödvändig skötsel till döddagar och då Herren kallar oss ur denna världen skall jordägarna besörja, på egen bekostnad, om vår jordafärd. Så snart någon av oss genom döden avlider, försvinner hälften av de i detta hållningskontrakt omnämnda persedlarna, utom ko, vilken skall till bägges vår död på egendomen födas.

4o) Odling förbehåller vi oss verkställa var vi behagar, samt det behålla så länge vi åstundar, vartill jordägarna bidrar med 5 försvarliga enbetsklass gödsel om året samt nödiga dragare till denna jordens brukning och hävd, ävensom till nödiga kokesaker lämnas oss årligen 4 kappor vita ärtor, försäkras: Mossebo den 13 september 1841. Carl Carlsson och Anna Greta Jönsdotter Hållningstagare. Med förestående kontrakt förklarar jag mig nöjd samt förbinder mig att till hälften uppfylla vad det innehåller. Carl Carlsson, hållningsgivare.

Vittnen: Anders Petter Johansson Borgan Neckolaus Eriksson Mossebo.

Hållningskontraktet från år 1841 låg orört till år 1854. Då var det dags för Carl Carlsson, som nu var 73 år gammal, att överlämna ansvaret för sin halva till yngste sonen och nu skrev man:

Sedan våra föräldrar nu avstå med hemmansbruket, alltså tillåter vi våra föräldrar till sommarbete för en ko i det rånget som är söder om laka (?) ävensom lyan väster före hagen sådant det nu befinner, med biträde till hägnaden. Alltså överlämnar vi nämnda trakter till nämnda föräldrar så länge någon av dem lever, försäkras: Mossebo den 26 mars 1854. Carl Carlsson Anders Peter Carlsson

Vittnen: Erik Jansson i Mossebo och Jan Carlsson i Mossebo.

Hållningskontraktet registrerades senare i inteckningsprotokollet, vid hösttinget i Hova den 21 september 1858 och då hade Carl Carlsson d. y. avlidit två månader tidigare, 45 år gammal.

Gårdshandlingarna som hör till den 1/32-del som Carl Carlsson d. y. tog hand om har därefter hamnat i okända byråådor, medan de handlingar som gäller lillebror Anders Peters 1/32-del finns tillgängliga. De handlingarna ska jag fortsätta att titta närmare på i följande kapitel.

Anmärkning: Gårdshandlingarna till Vallsjöbol (sedermera Stoltzes) innehåller en del uppgifter om Carl Carlsson d. y. och hans familj.

ÅR 1854 VAR ANDERS PETER CARLSSON MOGEN ATT TA ÖVER

Vi gick händelserna något i förväg i föregående kapitel. Två veckor innan det slutgiltiga hållningskontraktet skrevs, upprättades det ett köpekontrakt i Mossebo. Anders Peter (23) var nu redo att ta sitt nästa steg i karriären. Jan Andersson i Borgan fattade pennan och skrev:

Till vår son, drängen Anders Peter Carlsson upplåter och försäljer undertecknade vårt ägande 1/32-dels mantal efter helt räknat uti kronoskattehemmanet Mossebo emot följande villkor:

1o) Tillträde å egendomen sådan den till jord och hus i alla avseenden befinner, får med befintlig höstgröda ske denna dag, varifrån köparen skall ansvara för hemmansdelens skatter och utskulder av alla slag.

2o) Köpeskillingen för hemmandelen är bestämd till åttahundra riksdaler (800 Rdr. Rljs.) varav hälften skall betalas månaden efter det att den förste av oss dör och hälften, när den

andre också gått bort. Dock skall erläggas 6 procents ränta genast från dödsdagarna. Och skall denna köpesumma fördelas till alla våra barn utom son Carl som förut erhållit sin del.

3o) Under vår övriga livstid, skall vi av denna 1/32-del årligen erhålla den hållning som upprättat kontrakt av den 17 september 1841, föreskriver, i var hand egendomen än kunde under tiden komma, med tillökning av ¼ dels tunna korn av denna 1/32-del.

4o) Till våra övriga barns säkerhet för köpesummans ordentliga erhållande, förbehåller vi oss att detta kontrakt skall intecknas i härmed försålda 1/32-dels mantal i Mossebo, så att egendomen, i var hand den kan komma, ofelbart ansvarar för berörda köpesumma 800 Rdr. Rljs. - detta med avdrag av köparens arvsrätt 1/6 häruti.

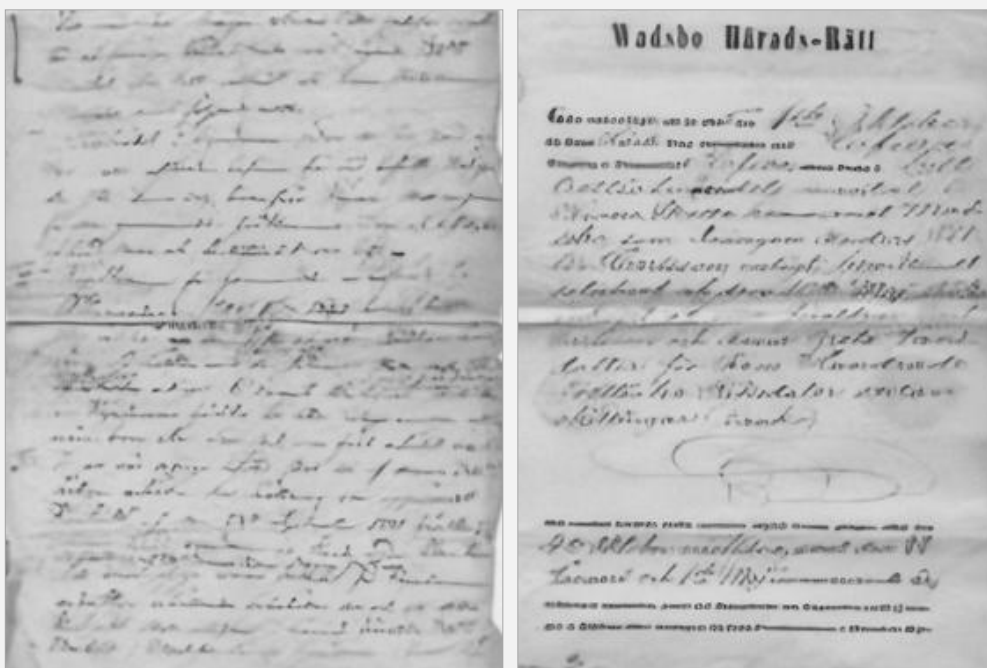
5te) Köpebrev och åtkomsthändingar får köparen genast, dem han på egen bekostnad får kartera och lagfara.

Sålunda överenskommet som skedde i Mossebo den 13 mars 1854 Carl Carlsson Anna Greta Jönsdotter säljare.

Härmed till alla delar nöjd och tillåter jag att ovannämnda köpesumma 800 Rdr. Rljs. får till säkerhet för mina syskon inteckning i mitt nu inköpta 1/32-dels mantal i Mossebo, utan mitt vidare hörande. Anders Peter Carlsson köpare

Bevittnat av: Jan Andersson i Borgan Johannes Carlsson i Mossebo.

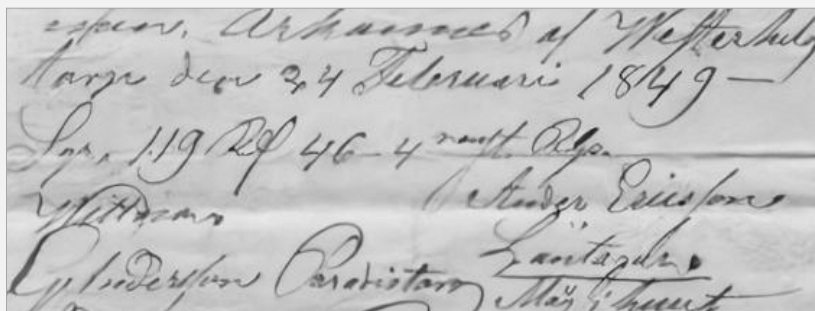
Så ska den tjugotreåriga Anders Peter ta över den här hemmansdelen, av vilken han själv bara äger en sjättedel och när den förste av föräldrarna går bort, får han vara beredd att pungva ut med drygt 300 riksdaler till syskonen och när båda föräldrarna är borta, lika mycket pengar till.

T. v: Köpekontrakt. T. h: Lagfartshandling.

Om vi tittar lite framåt kan vi konstatera att Anders Peter gifter sig sju år senare med Anna Stina Jansdotter från Tubberud i Hova socken. Fadern, Carl Carlsson d. ä. avlider i april år 1862 och samma år kvitterar syskonen ut sina fadersarv. Stina Greta från Guntorp, som nu är änka, kvitterar själv. De övriga systrarna representeras av sina män, Lars Erik Johansson (gift med Lovisa), Gustaf Johansson (gift med Anna Lisa) och Ludvig Elggren (gift med Clara Sofia). Fyra familjer får drygt 66 riksdaler var.

Systemen Maja Lena och hennes man Clas Svensson är inte med i bilden. Har de fått ut Maja Lenas fadersarv tidigare? Ja, de fick ut sitt arv redan år 1849. Här är beviset:

Köpekontrakt är skrivet och bevittnat men än har inte Anders Peter sitt på det torra. Redan två månader senare, den 10 maj 1854, skrevs det ytterligare ett papper

Till vår son Drängen Anders Peter Carlsson för en överenskommen, på sätt särskilt kontrakt av den 13 mars innehåller, erlagd och härmed fullt kvitterad köpesumma av femhundra-trettio-tre riksdaler och 16 shilling banko, avhändande vi oss och våra övriga arvingar all rättighet till bemälda 1/32-dels mantal och emot noggrant fullgörande av villkoren i ovan nämnda kontrakt, tillägnar det köparen, hans arvingar och rättsägare, med allt vad nu lyder, förr legat och allt hädanefter lagligen kan tillkomma, att fritt äga och okvalt efter behag disponera. Mossebo den 10 mars 1854. Carl Carlsson Anna Greta Jönsdotter / säljare. Vittnen: Jan Andersson Borgan O. Söderlund..

Handlingarna behandlades därefter för första gången på hösttinget i Hova den 4 oktober 1854 och sedan på vintertinget och sommartinget året efter och lagfart beviljades den 1 oktober 1855. Men innan man hade kommit så långt, måste kloka karlar undersöka, om det fanns förutsättningar att livnära sig på 1/32-dels mantal i Mossebo. Det ska vi ta itu med i nästa kapitel.

MYCKET SKULLE BEVISAS INNAN ANDERS PETERS LAGFART VAR I HAMN

Innan Anders Peter Carlsson fick det där värdefulla fastebrevet i sin hand, måste man undersöka om hemmanet var tillräckligt bärkraftigt att försörja en familj. Nu var det den 1 juni 1854. Köpekontrakt och ytterligare ett avtal skrevs och bevittnades – som vi sett - den 13 mars och 10 maj, men än har inga handlingar skickats till Häradsrätten i Hova. Först måste man utföra den förrättning som beskrivs här:

Enligt utfärdad och i Finnerödja kyrka den 25 maj detta år uppläst kungörelse hava undertecknade, på begäran av drängen Anders Peter Carlsson i Mossebo, sammanträtt för att enligt Kungl. Maj: ts nådiga förordning angående tillägg etcetera, med avseende på hemmanklyvning och jordavsöndring, av den 13 juli 1853, anställa undersökning, rörande besuttenheten av 1/32-dels mantal Mossebo, vilken hemmanslott han av sin fader Carl Carlsson därstädes inköpt - och äro härvid närvarande, utom undertecknade: drängen Anders Peter Carlsson, f d nämndemannen Eric Pehrsson i Vallsjöbol, som i detta hemman äger 1/32 mantal samt intäktshavaren Lars Erik Johansson i Djupmossen.

§ 1. Mot undertecknade ledamöter i nämnden fanns ej något jäv.

§ 2. Av befintliga kartor och handlingar av år 1814 upplystes att hemmanslotten hade vid den tiden ej fullt 3 tunnland åker, omkring 17 tunnland äng samt ej fullt 2 tunnland beteshagar, men sedan dess har en del jord blivit odlad, så att hemmanslotten för

närvarande har en större åkerrymd än då. Genom trovärdiga personers intyg upplystes att den med vanlig fodertillgång kan vinter- och sommarföda en ox, 3 kor samt 5 à 6 får. På 1/32-delen utsås årligen omkring 3/4 tunna höstsäd, två tunnor vårsäd, förutom något lin och potatis. Avkastningen av höstsädet kan beräknas till femte kornet och av vårsädet till 6: e à 7: e kornet. Barrskog finnes hemmanet tillskiftat på kronoallmanningen Tiveden till dess fulla behov och möjligen något obetydligt till salu. Lövskog finns ej obetydligt i inägorna. Skatter och utskulder på hela hemmet 1/8 mantal belöper sig för året till 18 Rdr. Rljs. och således på 1/32-del till cirka 4 Rdr. 24 Sh. och kan man antaga att dessa kunna av skogen betäckas

§ 3. Efter inhämtandet av ovan nämnda upplysningar tog nämnden och övriga antecknade personer hemmanets jord i ögonsikte, varvid det befanns att flera odlingsstillfällen givas, varigenom hemmanslotten av en rask och idog arbetare kan till högre avkastning uppbringas.

§ 4, 5) Hemmanslotten har i flera år, således långt före den dag Kungl. Majt: s nådiga förordning trädde i verkställighet, varit av en åbo bebodd.

Med anledning av vad sålunda är utrönt anser två av nämndens ledamöter, komminister Söderlund och Jan Andersson i Borgan, att för närvarande två arbetsföra personer, vilka ock utan annan hjälp, kunna bruka och sköta hemmanslotten. Är i dess nuvarande skick därpå fullt burgna och besuttna, och att den genom odlingsföretag kan uppbringas därhän att tre arbetsföra personer därpå kan ha sin fulla bärgning och få vi på grund av denna vår övertygelse tillstyrka lagfart å denna hemmanslott, varemot tredje ledamoten, patron Camitz, anser att då ifrågavarande hemmanslott 1/32-del i Mossebo ej är av den beskaffenhet som lag och författning föreskriver, att den skall vara, för att lämna besuttenhet, så anser han ej heller att den för närvarande lämnar sådan avkastning att ifrågavarande köpare därpå kan ha sin bärgning, helst som ingen av åborna i Mossebo för närvarande ha sin bärgning av enbart avkastningen på 1/32-del där och otvivelaktigt säljaren, fader till köparen, ej heller haft det, därest han icke från sin förut försålda 1/32-del haft så betydlig hållning, varuti f. d. nämndemannen Eric Pehrsson i Vallsjöbol (ägare till 1/32-del i Mossebo) instämde. Men anse de att genom odlingsföretag hemmansdelen kan uppbringas därhän, att den lämnar full besuttenhet för en ordentlig och arbetsam ägare.

§ 6. Ingen av deltagarna i Mossebo väckte lösningsanspråk.

Mossebo, som ovan O. Södedund Joh. Wilhelm Camitz Jan Andersson.

Nämnden var som synes oenig. Att Patron Camitz inte var så imponerad av vad han såg i Mossebo är kanske förståeligt, om man betänker att han kom från Skagersholm. Vid den här tiden skötte han Skagersholms Bruk åt sin far (och blev själv brukspatron där senare). Om denne Johan Wilhelm Camitz eller *Wille* som han kallades, kan man läsa i Finnerödjaboken, att han hade vuxit upp på Skagersholm men "tyvärr synes ha saknat läggning för att rätt kunna handhava brukets och egendomens skötsel. Han var en kolerisk och oberäknelig natur som hade svårt att dra jämt med sina underhavande. Där om vittnar den ännu bland ortens folk omtalade misshandelshistorien, då han på sitt brukskontor, år 1855, så illa slog sin underhavande dagsverkare Isak Winblad, att denne blev lemlytt för hela sitt liv"

Anmärkning: Det här skedde året efter *Vilde Willes* besök i Mossebo.

Patron Camitz från Skagersholm, Komminister Söderlund i Kavlebron och Jan Andersson i Borgan. Jo, jag tackar. Troligen stod Mosseboborna med sina mössor i hand när den här delegationen kom till förrättningen. Men slutet gott, allting gott! Ingen synes här ha drabbats av brukspatronens

koleriska lynne, även om han var lite negativ till Anders Peters framtidsutsikter. Denne fick sitt fastebrev på hösten året därpå och var sedan självägande bonde i Mossebo i nästan femtio år.

I det protokoll vi gått igenom, framgår det att f. d. nämndemannen Eric Pehrsson i Vallsjöbol nu ägde 1/32-del i Mossebo. Vi bör också observera att representanten från Djupmossen. Lars Erik Johansson är svåger till Anders Peter (gift med systemen Lovisa).

Det hände mycket i Mossebo i mitten av 1850-talet och det kom många främmande människor på besök. År 1855 blev det Laga skifte och det blir något att bita i (efter nästa kapitel).

ÅR 1855 VAR MOSSEBOS MARKER FÖRDELADE PÅ FYRA ÄGARE.

Mellan åren 1855 och 1858 skedde det omvälvande saker i Mossebo. Innan vi går närmare in på det stora projektet Laga Skifte ska vi något summera läget med ägarförhållanden, brukare och boende med mera år 1855.

Carl Carlsson d. ä. (74) och hans hustru Anna Greta (66) har satt sig på undantag, med husrum på kammaren, en ko och två får i ladugården och lite mark för kon och fåren att beta och för sig själva att odla. De har också garanterat sig kött, fläsk, potatis och annat för livets uppehälle.

25 % av Mossebos ägor tillhör: Carl Carlsson d. y. (42) som är gift med Maria Greta Eriksson (xx). De har tre söner som heter Johan Alfred, Carl Peter och Anders Gustaf samt tre döttrar som heter Johanna Sofia, Maria Lovisa och Matilda Josefina.

25 % av Mossebos ägor tillhör: Anders Peter Carlsson (24) som gifter sig sex år senare med Anna Stina Jansdotter (nu 14).

41,7 % av Mossebos ägor tillhör: Johannes Carlsson (ålder och familjeförhållanden?). Johannes har just köpt hemmanslotten av f. d. nämndemannen Eric Pehrsson i Vallsjöbol och han bosätter sig i Mossebo.

8,3 % av Mossebos ägor tillhör: Jan Andersson (44) i Borgan. Han har handlat till sig 1/96-del av Eric Pehrsson, samtidigt som Johannes Carlsson köpte sin del. Jan Andersson bor naturligtvis kvar i Borgan efter köpet och säljer snart sin del till Johannes Carlsson.

Vi kan konstatera att det bor rätt mycket folk i Mossebo och husen ligger rätt så tätt. Ägorna är sannolikt blandade lite huller om buller, inte så hullrigt och bullrigt som före år 1814, då hemmanet blev storskiftat, men i alla fall.

År 1855 är det dags att dra igång det laga skiftet och det försöker vi få ordning på i nästa kapitel.

Carl Carlssons d. ä. och Maria Gretas övriga barn är nu mellan 46 och 19 år gamla och man får anta att de alla har lämnat hemmet.

Vi vet att äldsta dottern Stina Greta (46 år) är gift med Anders Eriksson i Lyrestad, att dottern Maja Lena (35 år) är gift med Claes Svensson i Guntorp, att dottern Anna Lisa (31 år) är gift med Gustaf Johansson i Orrkullebäcken, att dottern Lovisa (28 år) är gift med Lars Erik Johansson i Djupmossen och slutligen, att Clara Sofia (19) så småningom kommer att gifta sig med Ludvig Elggren och bosätta sig i Mossebokärr.

ÅR 1855 KOM LANTMÄTARE CARL G. PALMGREN TILL MOSSEBO.

Här börjar en lång historia, vars originalhandlingar omfattar över sextio handskrivna sidor. Men förskräcks inte! Allt ska inte tas med i denna skrift. Vi tar det från början och läser:

År 1855, den 1 augusti, inställde sig undertecknade lantmätare på hemmanet Mossebo, 1/8 mantal, i Skaraborgs län, Vadsbo härad och Finnerödja socken, för att till följd av konungens befallningshavandes, den sistlidna maj avgivna förordnande, laga skifta ägorna till detta hemman, varvid, efter från predikstolen i sockenkyrkan den 8 juli upplästa kungörelse och laga kallelse sig infunno: Skiftesgodemännen Lars Larsson i Bråten och Olof Johansson i Grimstorp samt av delägarna, Johannes Carlsson som köpt 5/96 av Eric Pehrsson, Carl Carlsson 1/32 mantal, Anders Peter Carlsson 1/32 mantal och Jan Andersson 1/96 mantal.

Av rågrannarna tillträdeskomma för Kavelbron, herr komminister O. Söderlund, från Vallsjöbol svarat Eric Persson och Anders Larsson, från intäkten Djupmossen avhördes det icke någon. Från Borgan 1/8 mantal svarar Jan Andersson. Från intäkten Stora Mosstorp avhördes ej någon.

T. v: Karta, storskifte 1815. T. h: Karta, laga skifte 1855.

Följande karthandlingar företeddes:

1o) Karta med beskrivning över Mossebo ägor, upprättad efter storskifte år 1814 av Joh. Jungström, vilka handlingar vunnit behörig fastställelse den 18 maj år 1815.

2o) Karta med beskrivning över den del av Tiveden som bilhör 1/8 mantal Mossebo, författad år 1844 av J. E. Gyllenspetz, handlingarna fastställda av Wadsbo häradshövdingens rätt 8 oktober samma år.

3o) Karta med beskrivning över ägobyte mellan 1/8 mantal Mossebo och 1 mantal Vallsjöbol, upprättad år 1845 av J. E. Gyllenspetz och vederbörligen fastställd den 12 december samma år.

Desslikes har genom undertecknad lantmätare, på samtliga delägares begäran, under innevarande år genom ny mätning, karta blivit upprättad över alla ägorna till 1/8 mantal Mossebo, vilken karta nu var tillstädes.

Det är alltså tio personer som är samlade. De sitter förmodligen runt ett stort bord, på vilket handlingar och kartor är utlagda. Lantmätaren pratar och pekar och hans två medarbetare lutar sig fram över kartorna och nickar instämmande i lantmätarens påståenden. Jan Andersson från Borgan och komminister Söderlund från Kavelbron sitter än så länge avvaktande och de gör även Vallsjöbols representanter. Mossebo- bönderna lyssnar uppmärksamt.

Vidare i texten:

Yttre rågångarna kring skifteslagets ägor, sådant skifteskartan av undertecknad upprättad, desamma upptager, godkändes av deltagarna med följande reservationer:

1o) Av sockenfullmäktigen, herr Komminister Söderlund, att allmänna fägatan, på kartan upptagen under nr 117 - 225, icke får såsom enskilt tillhörande hemmanet Mossebo. vid laga skiftet upptagas, utan måste såsom allmänning till socknen anses.

2o) Av Jan Andersson i Borgan, att den mark, på kartan antecknad under nr 220, 224 och 225 som hävdades långt före delningen av Tiveden och hittills inom samma hank och stör med Borgans övriga ägor, må som en hemmanet Borgan enskild tillhörighet, från fägatan uteslutas.

Efter överläggning för bestämmande om äganderätten inom området fägata, beslöts att sockenkartan som upptager delningen av allmänningen Tiveden, av parterna borde tillhandahållas vid nuvarande förrättning och emellertid överenskommo skifteslagets delägare och rågrannarna att denna mark från Mossebo laga skifte och som gemensam fägata för sistnämnda, med angränsande hemman, hädanefter som hittills hävdas.

§ 5. Såsom undantag av oskifto till 1/8 mantal Mossebo delägares enskilda behov, avsattes Lillängen fig. 215 till vattenbol och torvtäkt.

Laga skifteskartan: Norr.

§ 6. Kronointäkten Mossebokärr, vari samtliga delägare har del efter ägande hemmantal, ingår i delning dem emellan och bör till nästa sammanträde kronoombud till bevakande av kronans rätt för denna intäkt, samt konsistoriefullmäktig för reglering av rågångarna mot komministerbostället Kavelbron, dels vid skifteslagets hemägor och dels vid Lilläng, lagligen kallas - - - .

§ 8. Till uträknande av utflyttningsskyldigheter inom skifteslaget, förrättades i vederbörandes närvaro värdering för nedtagning och uppsättning av hemmanets

åbyggnader, varvid byggnadernas särskilda beskaffenhet och mer eller mindre fullgoda skick, antecknades.

§ 9. Överläggning rörande planläggning mellan åbolotterna förekom nu, därvid

1o) Carl Carlsson till 1/32 mantal, vars åbyggnader är belägna nordligast på hemmanets ägor, önskar kvarboenderätt med hemägorna, såväl i västergärdet som graväng, samt andra skiftet norr om ängarna.

2o) Anders Peter Carlsson till 1/32 mantal, med kvarboenderätt, hemsiftet i tomterna, öster- och sörgårderna med graväng och andra skiftet, om möjligt är, söder för Carl Carlsson.

3o) Johannes Carlsson till 5/96 mantal, med kvarboenderätt, erhåller hemsiftet intill sig samt ett ängsskifte, vilket senare bör läggas så att Svedins undantagsjord blir belägen därpå.

4o) Jan Anderson till 1/96 mantal, utflyttas och förlägges på norra sidan av Svedins undantagsjord efter andel däri samt övriga lotten i åkerjord, norr därom uti sammanhang med ängsskiftet väster för detsamma.

Efter förestående grunder kommer lantmätaren att upprätta förslag till skiftesläggning åbolotterna emellan samt efter uträkning på kartan varefter dessa (jordägarna) till protokollet får avge sina anmärkningar däröver. Vidare förekom inte denna gång. På ämbetets vägnar! Carl G. Palmgren.

Att detta protokoll för oss är uppläst, justerat samt att de förordningar som däri finns upptagna, är av oss frivilligt fattade, styrka:

Mossebo den 3 augusti 1855

Carl Carlsson Johannes Carlsson Anders Peter Carlsson Jan Andersson
Egenhändiga namnunderskrifter bevittnas: Olof Johansson Lars Larsson

Efter tre dagars diskussioner har man nu kommit fram till ett förslag som ska bearbetas av lantmätaren tills man träffas nästa gång.

Den 10 september 1855 träffas man igen i Mossebo.

Det har kommit till några deltagare den här gången: Allmänna ombuden, herr Kronofogden och Riddaren C. M. Hasselström, som representant för Kronan och herr komminister Tengstrand som talar för konsistoriet och vidare Per Adolf Nilsson från Hansatorp som sockenombud, tillsammans med Komminister Söderlund.

Efter långa överläggningar konstaterar herr Kronofogden, dels att den omtvistade marken Mossebo hage ansetts tillhöra Mossebo, så långt man kan minnas, dels att samma hage inte ingått vid delningen av sockenallmänningen. Fastställd karta från år 1844 visar att Mossebo hage okvalt tillhör Mossebo, därför att Mossebo blivit tillerkänt 26 kappland skog som vederlag för den så kallade Vallsjöbolsvägen, vilket är den väg som löper genom hagen och herr Kronofogden anser att hagen tillhör Mossebo. Ägarna i Vallsjöbol, Kavelbron och Rosendalen ska ändå ha fortsatt rättighet att färdas genom hagen. Alla instämde i herr Kronofogdens uppfattning och godtog att Mossebo hage allt framgent skulle tillhöra Mossebo, men att färdvägen genom hagen skulle vara öppen för transporter med mera.

Samtliga deltagare, utom Jan Andersson i Borgan, skrev under den här uppgörelsen. Vad kan det betyda att hans namn saknas? Jo, ser man på: av fortsättningen framgår det att Jan Andersson nu

har sålt sitt 1/96 mantal till Johannes Carlsson. Ägarbilden är denna: Johannes Carlsson innehar 50 %, Carl Carlsson och Anders Peter Carlsson innehar vardera 25 %.

Åter till protokollet:

§ 14. Ägarbyte mellan komministerbostället Kavelbron och skifteslaget förekom till överläggning. Önskade allmänna ombuden att i händelse skogsmarken till Kavelbron, utmed Mossebo ängar, kan tagas till vederlag för hemmanet Lilläng, vilken är av inägonatur, sådant ägobyte verkställa, till undvikande av sammanblandande dessa hemman emellan.

När man kommit så här långt i förhandlingarna, har det gått tre dagar.

Nästa dag, den 13 september, fortsätter förrättningen:

§ 15. Förslag till planläggning, i enlighet med de önskingar skifteslagets delägare anfört i skiftesprotokollets § 9, var uträknade på kartan och förevisades delägarna. Sedan fem anmärkningar däröver erhållit rättelser, som var till allmän belåtenhet, blev åbolotterna av kartan definitivt uträknade samt i parternas närvaro, på marken utstakade och rörlagda.

§ 17. Förrättningsmännen, åtföljda av parterna undersökte markförhållandena rörande ifrågasatt ägobytet mellan komministerbostället Kavelbrons skogsmark och skifteslagets Lilläng, men då Mossebo åbor helt nekade till dylikt markbyte kommer således frågan därom att förfalla. Vid skifteslagets Lilläng var, vid jämförelse med kartan över komministerbostället Kavelbrons andel av Tiveden författad år 1844, inkräkningar av sistnämnda hemmans skogsmark gjorda, vilkas inkräkning, i parternas närvaro, urskildes på marken och ängen blev instenad efter åberopade fastställda kartans visning.

Laga skifteskartan: mellersta markerna.

§ 18. Jan Andersson i Borgan yrkade antecknat till skiftesprotokollets § 4, att bibehållas orubbad inhägnad mark i Mossebo hage som brukas i sammanhang med Borgans ägor, (vilket) Mossebo åbor bestred, vadan och då någon förening mellan parterna härom inte kunde tillvägbringas, tog förrättningsmännen tvistefrågan under övervägande.

Enär nämnda hage är bestående till fägata för såväl Mossebo som angränsande hemman och således denna särskilda tvistefråga ej har något inflytande på skiftena inom Mossebo, så hänvisas parterna att efter befogenhet, genom instämning till Vadsbo Häradsrätt i Hova, få samma tvistefråga avgjord.

§ 19. Efter utstakning och rörläggning av skogsskiftena, förenade sig delägarna därom, att Johannes Carlsson till 1/16 dels mantal övertar norra skogsskiftet, Anders Peter Carlsson till 1/32 dels mantal, mellersta lotten och Carl Carlsson till 1/32 dels mantal det södra skogsskiftet och ståndskogslikviden mellan lottema sker sålunda, att Carl Carlsson lämnar 8 stycken tallar och Anders Peter Carlsson 7 tallar, varje tall 9 alnar lång och 12 tum i toppen (topp och kvist medfölja till Johannes Carlsson 1/16 mantal). Den tagande hämtar skogslikviden, där den givande anvisar inom tre år härefter. Likviden inom hemägorna på såväl barr- som lövskog, verkställa delägarna efter överenskommelse själva, inom 3 år efter skiftestillträdet.

§ 20. Vid laga skiftet förekommer följande hus till flyttning: Johannes Carlsson till 1/16 dels mantal: Ladugård och stall, jämte en ängslada, uppskattad till nedtagning och ny uppsättning, 2 Rdr. Anders Peter Carlsson till 1/32 mantal: Flyttar stall, svinhus och tillbyggt skjul. Carl Carlsson till 1/32 mantal: En ängslada, 3 Rdr.

§ 21. Skogsskiftena tillträdas genast. Vidare var icke att anföra 14 september 1855. På ämbetets vägnar: Carl G. Palmgren.

Laga skifteskartan, Söder.

Sedan man i vanlig ordning undertecknar handlingen, går man över lill att skriva: "Regler rörande åtskillige skiftesfrågor".

1o) Transporter av de utflyttningsskyldigas hus sker genom mans- och ök- dagsverken, efter hemmantal och utflyttningen bör vara verkställd inom tredje årets utgång efter skiftestillträdet, utan ersättning till jordägaren för begagnandet av husplatserna under flyttåren.

2o) Kostnader för husens nedtagning och ny uppsättning fördelas efter hemmantal och utges till hälften, när husflyttningen börjar och till hälften, när husen är avförda från gamla platsen.

3o) Vid avhämtningen av gödseln, vid och under de gamla husplatserna, får matjord icke medföras.

4o) Av två fruktträd som ägas gemensamt av delägarna, löses det ena av Anders Peter Carlsson med 1 Rdr; det andra averkas inom ett år efter skiftestillträdet.

5o) Gemensamma brunnen till gården, inom Johannes Carlssons hemjord, blir hädanefter som hittills att begagna av samtliga hemmanets åbor. Utur vesslan i graväng på Carl Carlssons hemjord, får delägarna hämta dricksvatten om sommaren och under vintertiden även begagna samma till kreaturs vattning.

6o) Några odlings- eller gödselersättningar givas eller tagas icke mellan skifteslottema.

7o) Skiftestillträde sker den 1 augusti nästa år, med förbehåll, att växande gröda får kvarstå till mognad, utom där rågutsäde erfordrar markens begagnande av jordägaren, på vilka senare trakter skörden måste vara avtagen senast den därpå följande 1 september.

8o) Den årliga skatt som utlägges till Kungl Maj:t och Kronan för intäkten Mossebokärr utgår hädanefter, som hittills, efter hemmantal.

9o) Hägnadsdelning inom och omkring hemmanets ägor verkställer delägarna själva.

10o) När skiftet vunnit fastställelse, lämnas karta och beskrivning till varje åbolott.

11o) Johannes Carlsson utsågs att mottaga och kvittera handlingarna.

Mossebo den 14 september 1855. Carl Carlsson Anders Peter Carlsson Johannes Carlsson

Till vittne: Olof Johansson Lars Larsson.

Laga skiftet. Skogen.

Nu var det skrivet och inritat på kartor hur Mossebo skulle se ut i framtiden. Det var väl bara att sätta igång då att få det utfört som i laga ordning måste utföras rent praktiskt. Tre år har man på sig. År 1858, på hösten, ska alla nyordningar vara genomförda.

TVÅ VÄL KÄNDA OCH BETRODDA MÄN, EN FRÅN KAVELBRON OCH EN FRÅN BORGAN

Här är ett par ansikten som var väl kända i Mossebo med omnejd under mitten av 1800-talet (bilder, nästa sida). I Finnerödjaboken kan man läsa följande om komminister Olof Söderlund:

Genom Kungl. resolution av den 21 juli 1854 blev Finnerödja socken skild från Hova pastorat, dit socknen tidigare hört som annex och från 1862 utgör Finnerödja ett eget pastorat. Komminister där var då Olof Söderlund, församlingens tionde och siste komminister.

Han var den förste prästman som bebodde det av Georg Camitz på Skagersholm donerade kyrkoherdebostället Mon eller Motorpet vid Ranängen, dit han flyttade år 1863 från Kavelbron. Pastor Söderlund har satt djupa spår i sin församling och han lever ännu i folkets minne som en lagfaren, praktisk och kunnig man. Av alla avhållen och värderad, åtnjöt han ett obegränsat förtroende.

Om Jan Andersson på Bogan kan man i samma bok läsa följande bildtext:

En vid 1800-talets mitt mycket anlitad förtroendemän i Finnerödja. Han var sockenskräddare, auktionsförrättare, boutredningsman, föreståndare för sockenmagasinet, advokat vid häradsrätten, ledare av kyrkosången i kyrkan, innan orgel fanns, fjärdingsman, brevbärare och barnalärare, med mera.

Att både Olof Söderlund och Jan Andersson var betrodda och lagkunniga framgår rätt tydligt, när man läser gårdspapper från mitten av 1800-talet. Jan Andersson var lite överallt i socknen och utförde sina uppdrag.

Olof Söderlund (1817 – 1870) och Jan Andersson (1811 – 1875).

Nära till hands liggande association (nästa avsnitts innehåll).

De trätte och processade.
Om friden prosten mässade.
Det var som vått på gäss.
Ty vann en gång Jan Ersä,
så började Per Persa
en splitter ny process.

Ju mera de bedagades, / dess mer det stämdes, klagades / och tappades och vanns. / Var domen för Per Persa, / så vädjade Jan Ersä till närmaste instans.

Två verser ur Gustaf Frödings kända dikt.

MELLAN ÅR 1867 OCH 1877 VAR MOSSEBO HAGE MÅNGAS SAMTALSÄMNE

Ur protokollet: År 1867 den 20 maj inställde sig undertecknad, förste lantmätare, uti 1/8 mantal Mossebo för att företaga delning av den till hemmanet hörande mark som uteslutits från det år 1855 förrättade laga skiftet och hade tillstådes kommit Anders Peter Carlsson för 1/32 mantal, S. Finnborg för 1/16 mantal, Per Gustaf Nilsson för 1/64 mantal och Lars Peter Persson, såsom förmyndare, svarande för 1/64 mantal. Som rågrannar infann sig herr pastor Söderlund såsom innehavare av komministerbostället Kavelbron, Jan Andersson såsom ägare till hemmanet Borgan, Lars Erik Johansson som ägare bli lägenheten Djupmossen samt ägarna till hemmanet Vallsjöbol - - Som godemän infunno sig Olof Johansson i Grimstorp och Jan Larsson i Åsterud som är edsvurna.

2. Nu företeddes handlingarna, jämte karta, författade vid laga skifte år 1855, fastställda den 11 augusti 1856 och voro således gränserna omkring den samfällda marken upptagna på kartan under nr 216 t. o. m. 225, reglerade och bestämda. Nu upplystes att nr 223, 224 och 225 i långliga tider varit en från hemmanet avskändad äga som nu innehas av Erik Persson till ena hälften, dock utan att han lämnar skatt till jordägaren. 11 § uti laga skifteshandlingarna upplyser att Mossebo ägare har äganderätt till nämnda mark, men att angränsande hemman Kavelbron och Vallsjöbol, jämte Rosendalen, fortfarande, som dittills, skulle ha rättighet till fädrift över marken.

3. Nu uppstod tvist om hur sistnämnda rättighet till fädrift skulle tillämpas, därvid herr pastor Söderlund påstod att hela marken hädanefter skulle ligga öppen och oskiftad, men Mossebo ägare vill endast medgiva en 30 fot bred fägata öppen, till begagnande av övriga hemman. Slutligen ville Söderlund och övriga som begagnar fädreven medge uttagande av 30 fot bred fägata, dock med förbehåll att de hägnader utmed densamma som Mossebo ägare anser behövlige, ska av dessa ensamma uppsättas och underhållas. Som förening härom var av nöden att uppsätta och underskriva, men herr pastorn ej ansåg sig befogad att lämna gillande underskrift, utan detta tillhör konsistorii ombud, blev förrättningen på hans begäran uppskjuten till dag som genom lysning skall bestämmas och skall till denna utverkas förordnande för konsistorii ombud att närvara.

Något vidare förekom ej för denna gång. På ämbetets vägnar Herman Rosén.

Det som behandlades här var andra rondan i matchen Mossebo vs Borgan. Första rondan utkämpades lite försiktigt redan år 1855, när Jan Andersson började tjata om den här marken.

Anmärkning: S. Finnborg svarade här för 1/16- dels mantal. Hade han måne fullmakt av Johannes Carlsson? En av godemännen, Jan Larsson i Åsterud, var blivande svärfar till Anders Peters dotter Augusta, som nu var endast två år gammal och blivande maken Lars Erik var inte ens född ännu.

Man träffades igen den 16 oktober. Lantmätaren skriver: Inställde sig ovanstående förrättningsman och av delägarna i hagen Anders Peter Carlsson och S. Finnborg samt av rågrannarna, ägaren till intäkten Djupmossen, Lars Erik Johansson samt av ägarna i Vallsjöbol, Carl Petter Gustafsson och Anders Larsson, men ingen för Borgan. Ehuru konsistorii ombud blivit i laga tid rekvirerad, avhörde ej något sådant såsom svarande för komministerbostället Kavelbron och innehavaren, herr pastor Söderlund, har skriftligen anmält förhinder.

Nu läser lantmätaren upp pastorns brev, där han fortfarande accepterar en särskild fägata, men nu anser han att den bör vara 40 fot bred. Ägarna till Vallsjöbol tyckte att det räckte med en 30 fots bredd. Därefter måste lantmätaren konstatera att det inte går att fatta beslut i frågan, eftersom det fattas representanter från Kavelbron. I stället sätter man nu igång att bråka om gränsen mellan Djupmossen och Mossebo hage och den väg som ska stakas ut där Det blir nu bekantgjort att Djupmossen hädanefter ska kallas Borgamossen och detta är det ingen som har några synpunkter

på. Däremot sätter sig Finnborg och den efterskickade Per Gustaf Nilsson i Vallsjöbol på tvären och vägrar att skriva under den föreslagna överenskommelsen. Efter fortsatt diskussion skriver dock alla deltagarna under och godkänner gränsen. Borgamossens utfartsväg bestäms till 10 fots bredd. Vad hade han att säga om det, pastor Söderlund? Han som förmodligen predikade om "den smala vägen, men stred för en bred fägata.

Därefter träder Erik Pettersson in på scenen. Han protesterar mot att den mark som han odlar i Mossebo hage, på gränsen mot Borgan, ska ingå i delningen. Han anser sig ha rätt till den jorden. Han har inga papper som styrker hans rättighet men han tror sig kunna skaffa vittnen som bestyrker hans rätt. Mossebo-ägarna menar att Erik Pettersson har fel och den mark han odlar ska ingå i delningen dem emellan. Så vaknar Lars Peter Persson till och talar om att han sitter på två stolar här. Dels är han förmyndare för den avlidne Carl Carlssons d. y. barn och dels har han egna intressen som hemmansägare i Rosendalen. Han vill ha uppskov med förhandlingarna och skaffa en godeman till nästa gång.

Av alla ovan uppräknade skäl måste förrättningen uppskjutas till nästa år, skriver lantmätare Rosén i protokollet och fortsätter: Erik Pettersson och Anders Larsson i Vallsjöbol nekade sina namnunderskrifter, den senare enligt egen uppgift, utan skäl och den förre av det uppgivna skäl, att han då bleve ålaga att stämma till tinget. Mellan raderna kan man nästan ana att Rosén tänker: Det måtte allt f- n vara lantmätare! Eftersom det här nu tenderar att handla mer om Mossebo hage än om Mossebo, är det nödvändigt att beskriva fortsättningen på den här sorglustiga historien rätt så summariskt.

Rond nr 3:

På vintertinget i Hova, den 16 januari år 1868 ropas det upp ett mål mellan Erik Pettersson och Jan Petter Pettersson i Lilla Borgan som kärande och delägarna i hemmanet Mossebo som svarande. Det här målet skall bli en följetong som sysselsätter Häradsrätten i Hova många år framåt. Det studeras kartor och gamla papper, det kallas in mer eller mindre trovärdiga vittnen och det döms och begärs uppskov och överklagas. På slutet är de som var svarande i början av förhandlingarna i stället kärande och det är mycket rörigt. Jag kom att tänka på Gustaf Fröding och hans *Jan Ersa och Per Persa* (sidan 21).

Målet mellan Mossebo och Lilla Borgan behandlades på Ting i Hova den 16 januari 1868, den 6 maj 1868, den 11 september 1868, den 15 januari 1869, den 4 maj 1869, den 22 september 1869, den 20 januari 1870, den 22 september 1871, den 19 januari 1872 och den 3 maj 1872. Häradsrättens slutgiltiga dom, den 12 juli 1873, blev till Mosseboarnas fördel. Det finns många intressanta vittnesmål i domstolsprotokollet. Ett exempel: Carl Jansson från Lilla Mosstorp (maj 1668). "Som jag är lomhörd och vid vittnesberättelsen i januari ej kunde rätt fatta de spörsmål som då gjordes mig, får jag anhålla att tillägga följande - - -".

Detaljer i skifteskartan 1855 (Hagen t. h.)

År 1877, den 5 november, kom vice kommissionslantmätaren och Riddaren Axel Linde till Mossebo för att avsluta ärendet om delning av Mossebo hage. "Och var följande till städes: delägarna i

Mossebo, Johannes Carlsson som i hagen äger del för 1/16 mantal, Anders Peter Carlsson för 1/32 mantal, Johan Alfred Carlsson för 1/32 mantal, från vilken del blivit 2 tunnland frångådda och dessa 2 tunnland ägs av Per Gustaf Nilsson i Vallsjöbol och hans hustru Lotta Sofia Jansdotter närvarande. Av rågrannarna, Lars Erik Johansson i Mossebo, Carl Peter Gustafsson och Jan Peter Eriksson från Vallsjöbol, A. E. Svedin för avsöndringsjord i Mossebo, för Kavelbron, komminister A. A. Fischer. Som godemän kommer att biträda Carl Johan Eriksson i Långsbråten och Anders Gustaf Olsson i Eriksåsen.

Vidare i protokollet: Delägarna företedde Häradsrättens utslag av den 12 juni 1873, varigenom de tillvunnit sig all den jord som till hagen finns upptagen i 1855 års karta. Oaktat delägarna således visat sig äga hela hagen, bestrider Erik Pettersson, som har ett stycke förpantningsjord i hagen, att Mossebo har äganderätten till denna jord och visar som stöd för sitt påstående hovrättens dom den juni 1871, vilken dock inte avser den jord som nu skall delas, utan från Borgan till honom upplåten jord, varför något avseende inte kan fästas vid Erik Petterssons äganderättsanspråk.

Förrättningen kunde fortsätta och nästa punkt på programmet gällde vägen genom hagen. Man kom överens om att vägbredden mellan Kavelbrons hemägor och Kavelbrons skog skulle vara 30 fot. På övriga sträckningar räckte det med 12 fot som standardbredd. Därefter begav man sig ut i markerna och undersökte om kartan från 1856 stämde med verkligheten. Och det gjorde den i stort sett, även om det hade odlats upp lite mera jord under mellantiden.

Efter tre dagars promenerande och parlamentering var man klara. Johannes Carlsson fick sina 50 % av hagen, Anders Peter Carlsson sina 25 % och Johan Alfred Carlsson sina 25 % (av vilka Per Gustaf Nilsson ägde en del). Efter många års stridigheter hade frågorna kring Mossebo hage äntligen blivit lösta. Man kan fråga sig om allting nu blev frid och fröjd och försoning eller fortsatte man att titta snett på varandra? Man vet inte.

Det finns en detaljerad redogörelse (fakta med inslag av fiktion) i www.mossebobladet.se om alla turerna i ärendet Mossebo hage. Direktadress: <http://mossebobladet.se/a.fejden.pdf> . Nu ska vi först betrakta ett par bilder från 1900-talets början och därefter titta lite närmare på hur Anders Peter och hans familj hade det under sina år i Mossebo. Två bilder från Mossebos grannskap:

Till vänster ser vi Stugan i Borgamossen, där Anders Peters syster, Lovisa och hennes make Lars Erik Johansson bodde under andra hälften av 1800-talet och senare Erik och Frida Larsson. Till höger poserar Viktor och Emma Gustafsson framför huset i Lilla Borgan. Hon kallades *Jontes-Emma* och hon var kusin med Karlsönema i Barrud (Birgits far och hans bröder).

När Birgits farbror Carl hälsade på sin kusin Emma, efter att Birgit och Gunnar gift sig, sa hon (Emma): Tänk att hon skulle gifta sig med Gunnar, en av de där Mossebo- pojkar som har stulit äpplen i vår trädgård.

ANDERS PETER VAR EN MAN SOM BÅDE KÖPTE OCH SÅLDE

Anders Peter Carlsson blev hemmansägare år 1854, när han köpte sin andel (25% av hela Mossebo) av föräldrarna. Han var då 23 år gammal. År 1861, den 28 december, gifte han sig med Anna Stina Jansdotter från Tubberud i Hova socken (på dagen, exakt 54 år efter föräldrarnas giftermål).

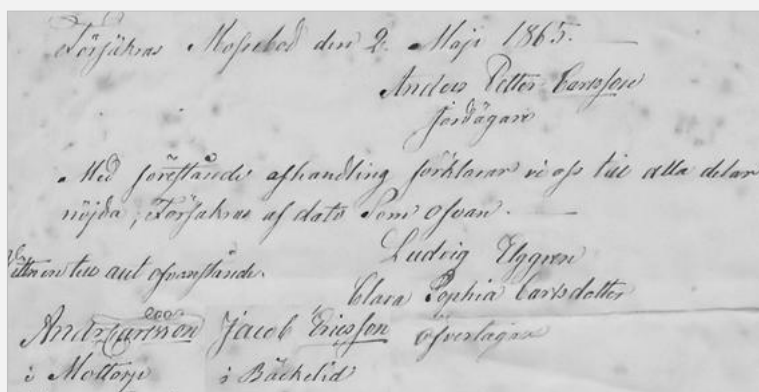
Man kan anta att alla förändringar, till följd av Laga skiftet år 1855, nu var genomförda. Mosseboarna hade övergått till att bli särbos, efter att tidigare ha varit mer eller mindre sambos. Från slutet av 1850-talet kan man tala om tre klart avskilda gårdar i Mossebo. Den nordligaste gården bebos och brukas så småningom av Johan Alfred Carlsson som är son till den avlidne Carl Carlsson d. y. och följaktligen brorsson till Anders Peter Carlsson. Den mellersta gården tillhör Anders Peter Carlsson och den sydligaste gården är i Johannes Carlssons ägo. (Vi talar nu om 1860- och 70-talet). För tydlighets skull kallas gårdarna i fortsättningen för Mossebo Norrgården, Mellangården och Sörgården (icke att förväxla med Astrid Lindgrens Bullerbyn). ☺

Carl Carlsson d. ä. avled i april år 1862, bara tre månader efter det att Anna Stina gift sig med Anders Peter och flyttat in i Mossebo. Det finns ingenting som talar för något samband mellan dessa händelser. ☺ Redan i juni månad 1862 föder Anna Stina sitt första barn. Hoppsan! Var det inte det vi trodde. Visst var hon lite rund om midjan, när hon och Anders Peter stod inför Söderlund i december året före.

Den förstfödda hette Anna Lovisa och hon föddes alltså år 1862. Det blev så småningom tre barn till, Augusta år 1865, Carl August år 1869 och Alma Maria år 1874. Det är naturligtvis främst Carl August vi återkommer till, eftersom det är han som är länken i Mossebokedjan. Anna Lovisa dog tidigt, medan Augusta blev stammoder i Struppkärr och den yngsta, Alma Maria, flyttade till Bondetorp i Hova och sedan ser vi inte till henne mer i handlingarna om Mossebo.

ANDERS PETER CARLSSON SÄLJER

De här namnunderskrifterna bekräftar en affär, där Anders Peter Carlsson, genom ett så kallat förpantningsbrev, säljer mark till sin yngre syster Clara Sofia och hennes man Ludvig Elggren.

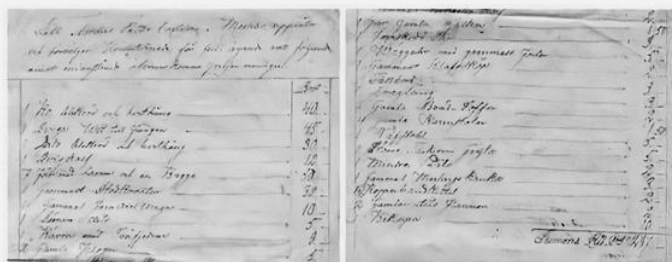
T. h: Johan Elggren och Gunhild, hans hushållerska och livskamrat i Mossebokärr.

Under förpantningsvillkor på femtio (50) år, ett stycke jord, av min avsöndringsjord i södra hörnet av ängen, innehållande efter nu nedsatta skiljemärken, två och ett halvt tunnland, mot en till fullo betald förpantningssumma stor, etthundratjugo (120) riksdaler riksmünt. Den årliga skatten till stamhemmanet skall vara 25 öre. Marken består mest av mossar och kärr och är varken odlad eller dikad.

Villkoren är vidare att jordägaren har rätt att ta tillbaka marken efter 50 år. Om det blir fallet, har Ludvig Elggren skyldighet att flytta bort sina hus och hägnader från marken år 1915. Vi får

återkomma till vad som händer efter femtio år. Johannes Carlsson, Anders Peter Carlsson och Carl Carlssons d. y. änka, Maria Greta, hade fått gemensam lagfart på Mossebokärr den 9 maj 1862. Därefter köpte Anders Petter ut sina medägare och blev ensam ägare den 6 maj 1863

ANDERS PETER CARLSSON KÖPER

På våren 1872 har Gustaf Johansson och hans hustru Anna Lisa i Orrkullebäcken bestämt sig. De ska flytta till Amerika. De är inga ungdomar längre. Anna Lisa är 48 år och Gustaf över 50, men det hindrar inte att de ger sig av.

Anna Lisa är Anders Petter Carlssons sju år äldre syster och nu säljer Gustaf och Anna Lisa hela sitt lösöre till brodern/ svågern. Anders Peter köper genom detta lösörekontrakt en ko, två kvigor, en kalv, sju får, en bagge, ett gammalt stokreatur samt redskap och husgeråd av olika slag för sammanlagt 287 riksdaler. Kontraktet registrerades i Vadsbo härads protokoll över bouppteckningar, morgongåvobrev och handlingar om lösöreköp i maj månad 1872.

ANDERS PETER CARLSSON SÄLJER

När vi i alla fall är inne på Anders Peter Carlssons affärer, kan vi titta på en till, även om den sker mycket senare.

Jag undertecknad upplåter och försäljer till målarmästare Simon Finnborg i Lilla Borgan och hans hustru Maria, född Magnusson, ett stycke mark från mitt ägande 1/32 mantal Mossebo, gränsande i öster till Borgans ägor, i söder till Kavelbrons ägor och i norr och väster till Mossebo ägor. Förenämnda hagmark finns på kartan upptagen under figur C. nr 10-11-12-13, utgörande 9 kvadratrevor och 87 kvadratstänger hagmark. Köpesumman är överenskommen till 325 kronor. Sålunda avhandlat som skedde i Mossebo den 1 mars 1890 / Anders Peter Carlsson.

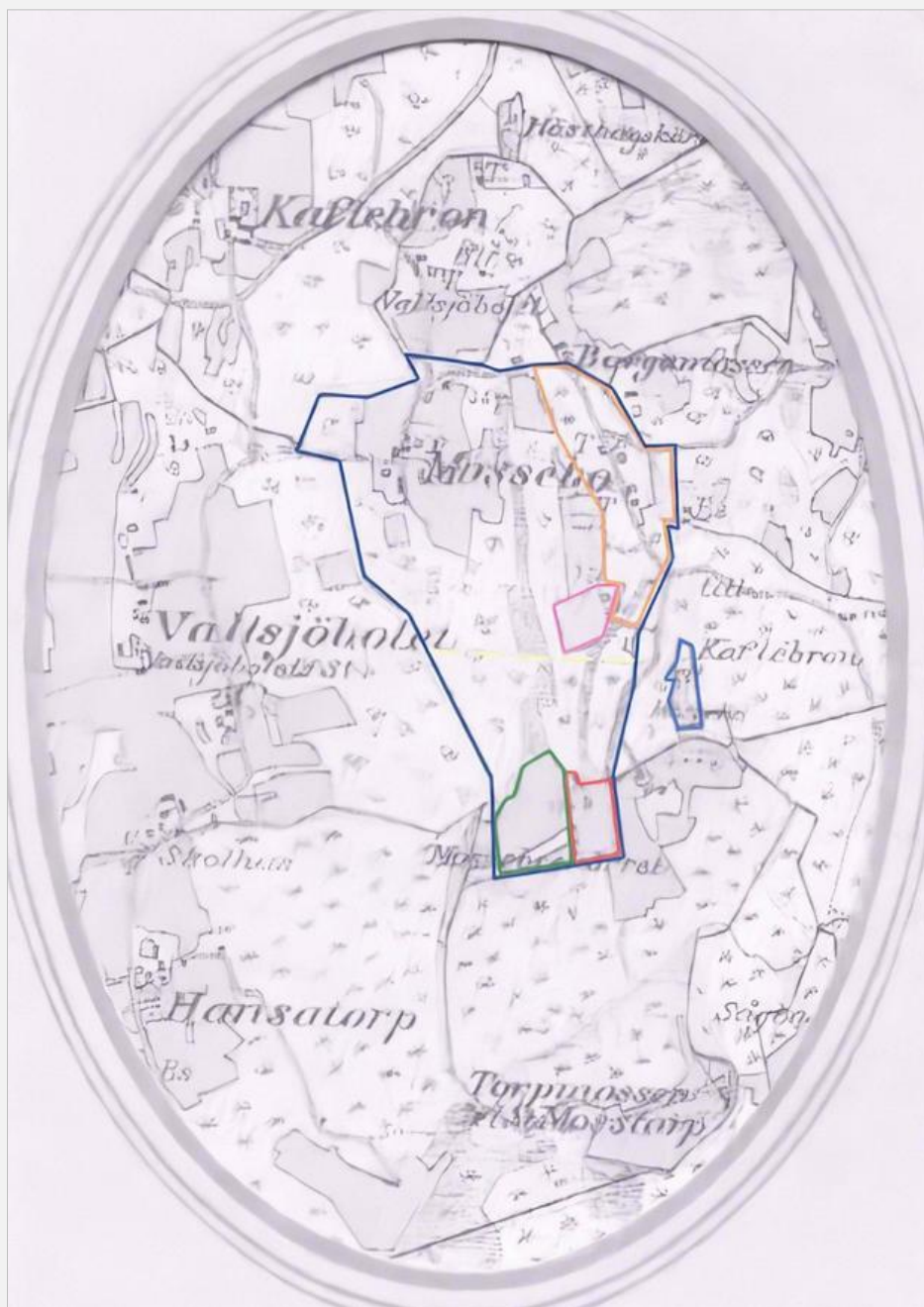

T. v: Målarmästare Simon Finnborg och hans unga elever. T. h: Dottern Julia med make och son.

Julia Finnborg och hennes man var missionärer i Tanganyika (sedermera Tanzania) i Afrika. När de besökte Sverige, bodde de i ett eget hus på hitsidan om vägen, sett från Mossebo.

De senaste femtio åren har flera ägare passerat revy. Vid mitten av 1900-talet var det familjen Svanberg och år 2000 är det Eva och Peter Delin som äger och vårdar Finnborgs ställe.

Karta över Mossebo med omnejd, år 1880. (Skala cirka 1:11000)

- Mörkblått: Hemmanet Mossebos yttre gränser. (Utskogen visas ej här)
- Orange: Mossebo hage
- Skårt: Svedins undantagsjord (senare Erikstorp)
- Ljusblått: Lillängen
- Rött: Ludwig Ellgrens marker
- Grönt: Åkrar i eget Mossebo-bruk vid Mossebokärr

ANNA GRETA LEVDE PÅ SIN KAMMARE TILL ÅR 1882

Den 12 mars år 1882 avled Anna Greta, född Jönsdotter och gift Carlsson, i Mossebo. Hon var då inne på sitt nittiofjärde levnadsår. Hon var född samma år som den franska revolutionen bröt ut och Gustaf III i Sverige höll på för fullt att apa efter det franska så gott han kunde, Det hann sitta sex olika kungar på den svenska tronen under hennes levnad. Länge levde Anna Greta. Hurra, hurra, hurra, hurra!

Men nu har "Herren kallat henne ur denna världen", som det formulerades i hållningskontraktet och nu är det dags att upprätta hennes levnads ekonomiska bokslut. Eftersom hon bott på undantag i drygt tjugo år, har hon inga fasta ägodelar. Det som finns att fördela är de fordringar hon har på sina släktingar. Sonen Anders Peter är skyldig henne 86 riksdaler. Hennes fordran på sonsonen Johan Alfred är i runda tal 28 riksdaler, på mågen Ludvig Elggren 66 riksdaler och dottern Stina Greta 59 riksdaler. Kostnaden för uträkning av arvskiftet är en riksdaler och så återstår det 239 riksdaler att fördela på sex arvingar.

Dottern Anna Lisa och mågen Gustaf Johansson har redan fått sitt i förskott, så de pengarna är inväxlade i dollar, om det nu blev något kvar att växla, när resan till Amerika var betald. Sonen Anders Peter, dottern Maria Lena, dottern Lovisa, dottern Clara Sofia, dottern Stina Greta och arvingarna efter Carl d. y. får knappt 40 riksdaler var. Men en del har ju lån att lösa in, så det blir ytterligare en del transaktioner släktingarna emellan innan man är kvitt.

Till vänster ses ett utsnitt från arvskiftet efter Anna Greta Jönsdotter och till höger ses Anna Gretas sonsondotter Barbro Gustén provligga en (troligen) något bekvämare säng än den som stod på samma kammare i slutet av 1800-talet. Birgitta Gunnarsson sitter på sängkanten år 2000).

MOSSEBOBARNEN LÄRDE SIG SAKER I VALLSJÖBOLS SKOLA

Den här bilden (nästa sida) är tagen på 1890-talet och vi ser en lärare med trettio elever, fjorton pojkar och sexton flickor, framför skolhuset i Vallsjöbol. Vad hette läraren? Kan det vara en ung Aron Samuelsson?

Anmärkning 2021: Det är Aron Samuelsson.

Vad tjugonio av eleverna heter får tills vidare anstå. En vet vi namnet på: flickan som står längst till höger, i virkad, vit krage kommer från Borgon och heter Presea. Hon gifte sig sedermera med Bernhard Stoltz.

Även om det inte finns något barn från Mossebo på just den här bilden, platsar den bra i en berättelse om Mossebo, eftersom skolan var en viktig del av livet. Det fanns en tid, när vi i gårdshandlingar och liknande, läste namnunderskrifter med tillägget "m. h. å. p." (med handen å pennan), eller ännu tidigare vederbörandes bomärke.

Sedan det år 1842 blivit stadgat om allmän folkskola, byggde man många sådana skolhus som det i Vallsjöbol, där man så småningom satte igång att lära barnen läsning, skrivning, räkning och kristendomskunskap. Långt in på 1900-talet stod katekesen och Luthers Postilla på skolprogrammet. Det var vid den här tiden som utarmningen av det lokala folkspråket började, det som accelererade med radions, och så småningom TV: ns, hjälp. Det genuina talspråket blev mer och mer utslätat (*trodde du ja, tänker någon*).

Det kommer mig att tänka på läraren som föreläste så här: "När I sa säja 'säga', sa I inte säja säja - nä, säga, sa I säja!" Det kunde ha varit Aron Samuelsson som sa så. Han kom i alla fall nerifrån Västergötland någonstans.

PÅ SÖNDAGARNA HADE MÅNGA BARN MOSSELUND SOM MÅL

Mosselunds missionshus, som ligger precis på gränsen mellan Mossebo och Vallsjöbol (på ängen), byggdes på 1870-talet och är mera kyrkligt än något annat missionshus i Finnerödja. Det byggdes i sten, vilket var ovanligt för sådana byggnader.

Jämför till exempel Finnefallet, Kvarntorp och Barrud, där missionshusen (bönhusen) byggdes av trä. Utan att känna till Mosselunds historia, kan man säga att det bedrevs söndagsskola där redan på 1870-talet, en verksamhet som fortsatte under cirka sju decennier. Det är många barn från Mossebo med omnejd (och den omnejden var inte liten) som upplevde lite söndagshögtid i det huset.

På den här bilden (nästa sida) från början av 1920-talet ser vi nog bara en Mossebo- bo bland Axel Janssons och Johan Karlssons elever. Det är Gunnar Carlsson och han står i samma led som sin morbror Johan, längst till höger. Längst till vänster i samma rad står Alfons Grenfäldt, som ännu (år 2001) är livs levande.

Missionsförsamlingens övriga verksamhet kommenteras inte i denna berättelse.

Så tar vi oss en titt, när rullgardinerna är nerdragna för gott och sly ha börjat växa upp nära den tillbyggnad. där man för femtio år sedan kokade kaffe för fulla muggar. Tråkigt att se!

FICK CARL AUGUST FARA FÖRSIKTIGT FRAM NÄR HAN FRIADE I BORGAN?

Fick han det? Mot mitten av 1890-talet var det hög tid för Carl August Andersson att se sig om efter en maka och det är nog inte så konstigt att han då vände blickarna mot Borgan, eftersom Carl och Lovisa hade en giftasvuxen dotter som inte bara såg bra ut. Hon var dessutom relativt burgen.

Men det var ju den där historien med Mossebo hagel Det hade visserligen gått nästan tjugo år sedan de stridigheterna mellan Mossebo och folket på Borgan, men glömt var det säkert inte.

Anmärkning: Fejden hade inte varit direkt med Borgan men Ida Lovisas morfar, Jan Andersson, hade tagit tydligt parti för Lilla Borgan.

Det var hit (bild på nästa sida) Carl August kom på 1890-talet..

Carl August och Ida Lovisa gifte sig den 4 september 1894 och de nygifva slog nu det gamla familjerekordet, *kortaste tiden mellan giftermål och första barnets födelse*, med god marginal. Det nya rekordet noterades till 46 dagar.

Ida Lovisas bror, Johan i Borgan (bakom hästen), fadern Carl (med oxen), Emma i Borgan, systern Hanna, Tilda (Emmas mor), Emmas far och farmor Idas mor, Lovisa.

Dottern Olga föddes 19 oktober 1894. Sen blev det fem barn till: Karl Ivar (1896), Mildred Elisabet (1898), Johan August Martin (1901), Gustaf Rudolf (1903) och Ernst Gunnar (1909). Olga fick scharlakansfeber och dog ung. Efter 1909 bestod familjen av Carl August och Ida Lovisa med fem barn samt Carls mor Anna Stina på undantag. Det var en stor familj i ett relativt litet hus Mossebo.

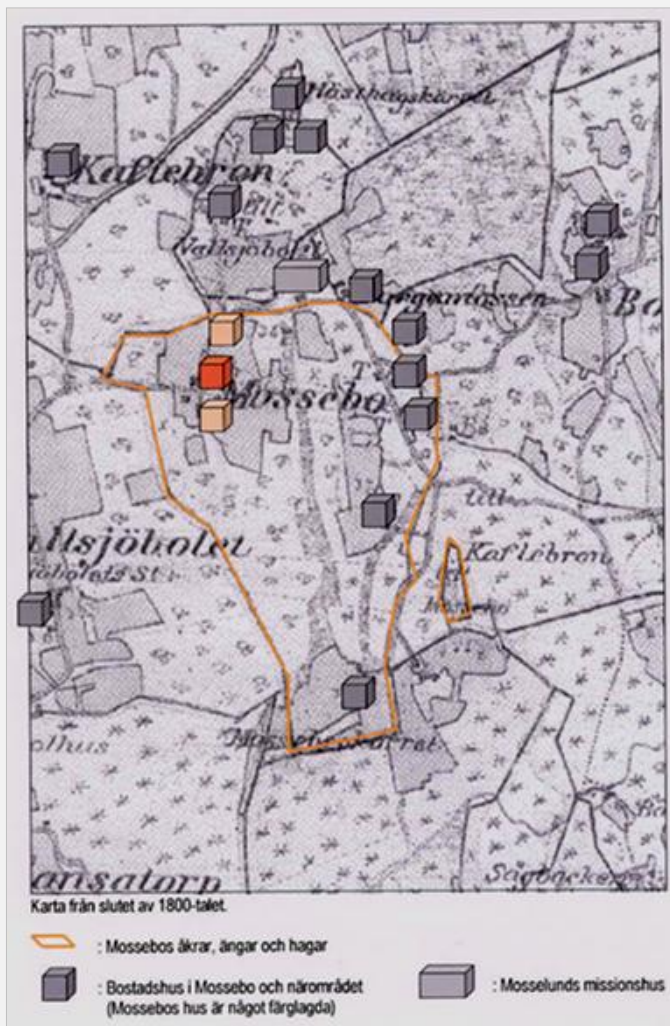
Carl August hade en syster, tre svägerskor och fyra svågrar i livet i sin egen generation. Svägerskorna hette Maria, Hanna och Presea. Svågrarna hette Johan i Borgan, Simon Thornberg, Bernhard Stoltz och Lars Erik Jansson. Det är osäkert vad som hände i Bondetorp, dit Karl Augusts syster Alma Maria flyttade och gifte sig med Johan August Larsson. Efter arvskiftet 1902 ser vi inte röken av dem mera!

Anmärkning: Det och mera har utretts senare
<http://mossebobladet.se/carl%20i%20mossebo%20hade%20tre%20sysstrar.pdf>

Idas bror Robert kom hem från Amerika och tog över gården i Borgan men han avled och så fick man kalla hem Johan, som också var i Amerika, för att denne skulle ta över hemmanet. Hanna och hennes familj bodde i Rävlanda, där mannen som kallade sig Thornberg var anställd vid Jämvägen. Bernhard Stoltz och Presea bodde nästgårds i Vallsjöbol. Jan Erik Jansson och Augusta bodde i Åsterud, senare Struppkärr, i Hova socken.

Karl och Lovisa i Borgan.

T. v: Bearbetad häradsekonomisk karta (o. 1880). T. h: En Mossebo- profil under 1900- talet. Gustaf Rudolf, född 1903.

T. v: Johan i Borgan, Maria och dottern Linnea. T. h: Johan i Borgan.

ÅR 1902 SÅLDE ANDERS PETER HEMMANSDELEN TILL SONEN CARL AUGUST

Två år in på det nya seklet har det gått drygt 48 år sedan Anders Peter Carlsson blev ägare till 1/32-del av hemmanet Mossebo. År 1854 var han en ung, idog och rask tjugotreåring, som hade hela sitt hemmansägarliv framför sig. År 1861, mellan jul och nyår, stod han inför komminister Olof Söderlund och lovade att älska Anna Stina Jansdotter från Hova i nöd och lust. Och lusten fattades förvisso inte, för redan ett halvår därefter föddes deras första barn. Sedan blev det tre barn till, så stugan stod sällan tyst och tom.

Anders Peter har vant med och genomfört stora förändringar i Mossebo. Laga skiftet, och allt vad det förde med sig under senare hälften av 1850-talet, glömde ingen som var med i brådrasket. Då blev också skogen skiftad och det var bra, för sedan behövde man inte fråga grannen vilka träd man fick avverka. Trätorna om Mossebo hage innebar många tingsresor till Hova och var naturligtvis något att se tillbaka på med blandade känslor. Köpet av intäkten Mossebokärr år 1862 var en bra sak, eftersom det blev mera mark att odla, om än med mycken möda och många dagsverken med krökt rygg. Köpet av Mossebokärr hade också det goda med sig att systemen Clara Sofia och hennes man Ludvig Elggren kunde få en mark där att livnära sig på. Och Simon Finnborg fick köpa den mark han ville bygga och bo på, där uppe vid Lilla Borgan. Han kunde också tänka tillbaka på sin tid som förmyndare för grannen Nilssons omyndiga barn, Per August och Clara Lovisa, på 1860-talet och han kunde fundera på alla turer i Tubberud, varifrån hans hustru kommit.

(Se längre fram!)

Nu är det år 1902. Anders Peter har nyss fyllt 65 år. Ingen ålder egentligen. Far hans Carl var fortfarande i full gång med jordbruket i motsvarande ålder och mor hans Anna Greta blev drygt 93 år gammal. Men Anders Petter har haft ett hårt liv. Tänk bara på alla de stubbar han har dragit upp ur den sega mossjorden i Mossebokärr och den nyodling han, med svett och möda, har ägnat sig åt under sitt liv. Kroppen är kanske inte utgammal men krafterna börjar sina. Dags att få saker och ting ordnade för framtiden.

Och framtiden i Mossebo, det är Carl August Andersson, Anders Petters och Anna Stinas ende son. Det är mitt i smällkalla vintern, så man packar släden och åker till Hova, där två betrodda män är beredda att skriva köpekontrakt:

Undertecknad Anders Petter Carlsson, ägare till 1/32-dels mantal Mossebo och Mossebokärr, försäljer nämnda fastigheter till min son Carl August Andersson i Mossebo och hans hustru Ida Lovisa Carlsdotter, med tillträde den 14 mars samma år. Köpesumma: 2000 kronor och särskilt undantagskontrakt.

Sålunda avhandlat som skedde i Hova den 21 februari 1902. Anders Peter Carlsson.
Med förestående kontrakt förklarar vi oss nöjda. Carl August Andersson, Ida Lovisa Carlsdotter.

Underskrifterna bevittnas: Olof Tidblad Emil Lövstrand.

Hållningskontraktet, eller undantagskontraktet som det numera kallas, är fortfarande ganska likt det som Anders Petter själv skrivit under som ägare av hemmanet år 1854. Det står emellertid ingenting om att den nye ägaren skall svara för begravningskostnader, när den dagen kommer. Nu kom den dagen mycket snart. Anders Peter avled i Mossebo precis fem veckor efter det att köpekontraktet blivit dagtecknat. Hans hustru Anna Stina fick därefter ett enkelrum på kammaren i nästan trettio år och under den tidsperioden kom det att hända mycket i Mossebo.

ANDERS PETER CARLSSONS EKONOMISKA BOKSLUT VISADE PÅ VINST

Vi minns att Anders Peter började med två tomma händer, när han år 1854 köpte sin hemmansdel av fadern, Carl Carlsson d. ä. Hans enda startkapital var den egna andelen i fastigheten, en sjättedel av det taxerade värdet 800 riksdaler.

År 1902, den 28 maj, förrättades bouppteckning efter numera avlidne Anders Peter Carlsson i Mossebo, Finnerödja socken, som avled därstädes den 28 sistlidna mars och då efterlämnade sig som sterbhusdelägare: änkan Anna Stina Jansdotter samt med henne i äktenskapet sammanavlade och levande barn, sonen Carl August Andersson i Mossebo, dottern Augusta Andersson, gift med Lars Erik Jansson i Åsterud, Hova socken samt dottern Alma Maria Andersson, gift med Johan August Larsson i Bondtorp, Hova.

Anders Peter Carlssons tillgångar: Fastighet 1/32 mantal i Mossebo, med dithörande andelen i Mossebokärr, såld till sonen Carl August Andersson, för en köpesumma av 2000 kronor. Övriga tillgångar: Mässing och koppar 12 kr 50 öre, bleck- och järnsaker 14 kr, porslin 6 kr 50 öre, sängkläder 17 kr 50 öre, linne 25 kr, möbler 39 kr, handredskap 4 kr 25 öre, träsaker 12 kr 25 öre, åkerbruksredskap 35 kr 50 öre, kreatur 135 kr, diverse 4 kr 50 öre, gångkläder 30 kr.

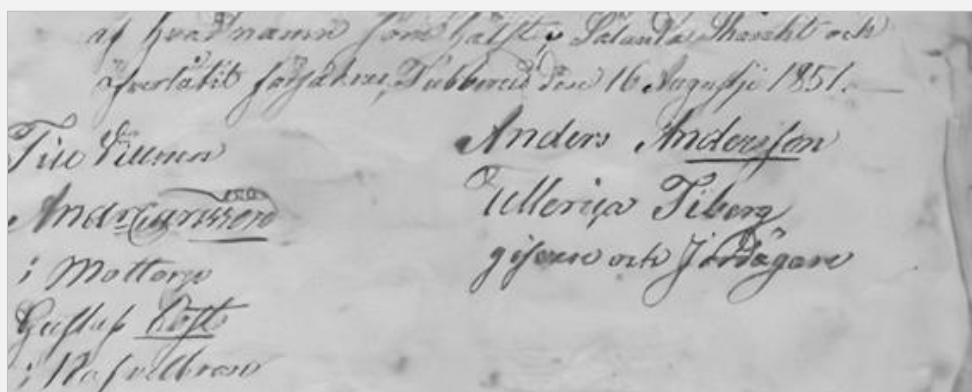
Summa tillgångar 2336 kronor. Summa skulder: Begravningskostnader 90 kr. Summa behållning: 2246 kronor.

Hur var det nu de uttryckte sig, Patron Camitz och komminister Söderlund, med flera, år 1854? "Men anse de att hemmansdelen kan uppbringas därhän att den lämnar full besuttenhet för en ordentlig och arbetsam ägare".

Kanske tänkte den tjugotreårige Anders Peter vid den tiden: "Jag ska nog visa herrarna, vad jag går för!" Och vi, som sitter med facit i hand, säger bara: "Bra jobbat Anders Peter Carlsson."

ANNA STINA JANSDOTTER KOM FRÅN TUBBERUD I HOVA SOCKEN

År 1851, när Anna Stina var knappt tio år gammal, blev hon hemmansägare i Tubberud tillsammans med sina två syskon, Maria Regina och Augusta Vilhelmina. Hur gick nu delta till?

Anna Stinas morfar och mormor, Anders Andersson och Ulrika (Ullerica) Tiberg, skänkte bort hela hemmanet till sina tre barnbarn. Därefter blev det många turer i Tubberud, vilket följande resumé visar:

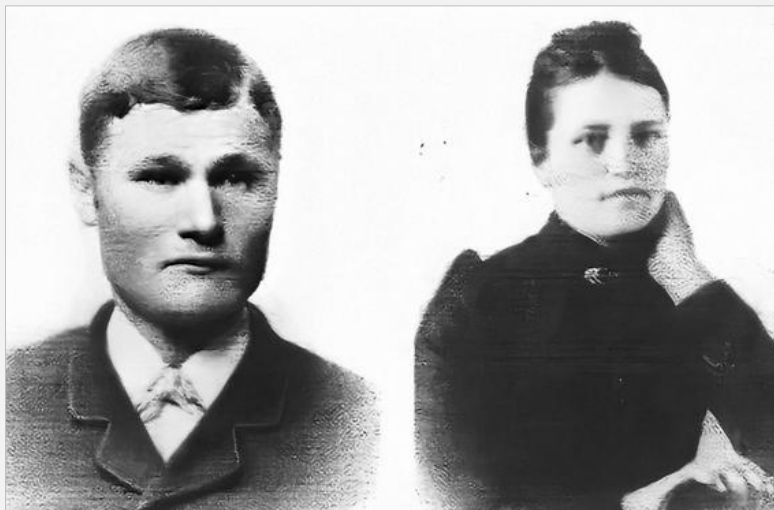
År 1866 skriver systrarna Anna Stina och Maria Regina på ett papper där de delar med sig av sin fastighet till tre syskon som fötts efter år 1851. De heter Lovisa, Carl och Johan Alfred. Den tredje systemen som var med år 1851, Augusta Vilhelmina, är numera avliden. Systemen Lovisa gifter sig så småningom med Per Erik Andersson och de blir bofasta i Tubberud. År 1907 avlider Per Erik Andersson och efterlämnar hustru och nio barn, varav fem har flyttat

till Amerika. Barnens kusin, Carl August Andersson i Mossebo, blir förmyndare och godeman för de omyndiga, respektive utflyttade barnen.

Fram på 1900-talet blir det ekonomiska bekymmer för Lovisa och år 1908 får Carl August Andersson tillåtelse av änkan, arvingarna i Amerika och inte minst Häradsrätten i Hova, att anordna auktion och sälja fastigheten. Auktionen äger rum år 1911 och då säljs en tredjedel av hemmanet till Emil Grönberg från Finnerödja. Vad som händer med gården i övrigt framgår inte av handlingarna. Kanske köper Emil Grönberg resten, av arvingarna i Sverige, och blir ensam ägare. I vilket fall som helst kan vi här konstatera att Anders Petter Carlsson år 1861 gifte sig med en hemmansägare från Tubberud, då god för 1/24-dels mantal i Tubberud, medan han vid samma tid var god för 1/32-dels mantal i Mossebo. Han gifte upp sig en smula. ☺

Anna Stina Jansdotter härstammade från tre generationer smeder med vallonblod i ådrorna. Det är osäkert om Anders Peter var medveten om hennes genetiska arv, men hur det nu var med den saken, kan vi tänka oss att Anders Peter resonerade som så år 1861, när han blev bekant med den tjugofåriga Anna Stina: Här är det ingen tid att förlora. Bäst att smida, medan järnet är varmt!

Anmärkning 2021: Anna Stina kom som piga till Anders Peters grann- familj i Mossebo.

Carl August och Ida Lovisa.

LAGFARTSBEKYMMER

När Carl August, på våren 1903, skickade in köpekontraktet från februari året före, trodde han möjligen att det bara var en formsak att få lagfarten beviljad. Men det var inte så enkelt.

Tinget i Hova den 11 maj 1903:

Från Häradets lagfartsbok antecknades, dels att häradsrätten den 14 mars 1899 meddelat lagfart på lägenheten Lillängen, avsöndrad från 1/8 mantal Mossebo, vilken lägenhet Karl August Eriksson och h. h. köpt av bland andra Anders Petter Carlsson

dels att Häradsrätten den 29 oktober 1900 meddelat lagfart för Anders Gustaf Andreasson och h. h. på lägenheten Mossebokärr, under hemmanet Mossebo, vilken lägenhet de köpt av Emil Jansson, som tillhandlat sig lägenheten av sterbhusdelägarna efter Brita Kristina Johansdotter som därå erhållit fasta den 14 januari 1868. Lagfart meddelades för Carl August Andersson och h. h. Ida Lovisa på 1/32-dels mantal i kronoskattehemmanet Mossebo, med undantag för dithörande andel i Lillängen och Mossebokärr.

Lagfart beviljades alltså för stamhemmanet men inte för andelen i Lillängen och för Mossebokärr. Skulle det nu bli processer och bråk igen? I tillgängliga gårdshandlingar har vi kunnat läsa att Mosseboarna gemensamt fick lagfart på Mossebokärr den 9 maj 1862 och att Anders Peter Carlsson blev ensam ägare den 6 maj 1863.

Lillängen: Det låter som om det var hämtat från en snäll saga: *Det var en gång en liten, liten gubbe som hade en liten, liten gumma och de bodde på en liten, liten äng som kallades Lillängen - - - och de fick de en lång rad av små, små ungar och de levde lyckliga en liten, liten tid i taget.*

ÅR 1915 VAR LUDVIG ELGGRENS TID UTE

Den 2 maj 1865 blev Ludvig Elggren och hans hustru Clara Sofia, genom förpantningsbrev på 50 år, ägare till ett stycke mark i Mossebokärr. Säljare var svågern/ brodern Anders Peter Carlsson i Mossebo. Ludvig och Clara Sofia satte bo på en plats med bara mossar och kärr, så vid den tiden passade Mossebokärr synnerligen väl som namn på den platsen. Efter femtio år är Elggrens mark förvandlad till oigenkännlighet. Nästan varenda kvadratmeter är uppodlad och raka diken grävda mellan åkrarna. Allt är förstås lite smått och trångt, men prydligt och välordnat är det. Inte har man levt i överflöd, men många munnar har ändå kunnat mättas med det som marken gett. Som mest har de varit åtta personer i stugan.

Vi vet inte i detalj vad som hände den 2 maj 1915, när de femtio åren var tillända. Förmodligen krävde inte Carl August marken tillbaka. För Ludvig Elggren spelade detta emellertid mindre roll, för han avled ett halvår senare. Bouppteckning förrättades den 29 april 1916.

Och efterlämnade då följande sterbhusdelägare:hustrun Klara Sofia Elggren och med henne i äktenskapet födda barn, som nu lever och är myndiga: Dotter Klara Lovisa, gift med Henning Söder i Barrud, Finnerödja, son Emil Elggren, dotter Maria Elggren, dotter Anna Elggren, dotter Selma Elggren och son Johan Elggren.

Husen värderades till 175 kronor och bohaget till 48 kronor. Begravningen kostade 60 kronor och så fanns det en skuld till O. T. Malmberg i Rosendalen (som bland annat hade affär där) på 53 kronor. Behållningen blev knappt 110 kronor.

Det är anmärkningsvärt att bouppteckningen inte tar upp några kreatur. De måste väl ändå ha haft en ko!

Det var Johan Elggren som så småningom tog över den här delen av Mossebokärr och bodde där med Gunhild. Johan var bland annat skicklig snickare. Han byggde och reparerade många hus på trakten.

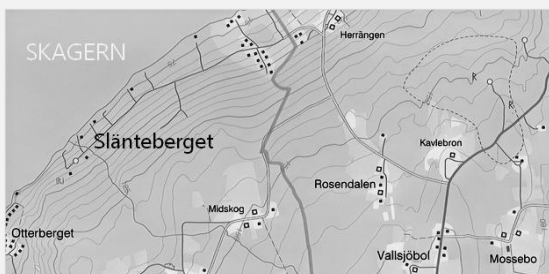

T. v: Elggrens bostadshus i Mossebokärr. T. h: Johan och Gunhild.

SLÄNTEBERGET HAR ALLTID VARIT EN SAK FÖR SIG

År 1919, den 15 november, skrevs det ett köpekontrakt i Vafsljöbol, vilket gjorde Carl August Andersson till ägare av cirka 2, 5 ha mark i Skagerskärret och Slänteborgskärret (senare förkortat Slänteborg) vid Skagers strand. Marken såldes av Karl Larsson och hans hustru Karlotta i Vafsljöbol för 300 kronor och lagfart beviljades den 30 april 1923. Knappt fem år senare skrev Carl August ytterligare ett kontrakt som gällde Slänteborg. Den gången gällde det avverkningsrätten under ett år, på all löv- och barrskog intill fyra tums brösthöjd, på K. J. Anderssons mark.

I Slänteborg bedrev ägarna under den här tiden en form av fåboddkultur på somrarna. Carl August och hans söner (mest Gunnar) vallade ner korna till Slänteborg på försommaren och sedan blev kreaturen kvar där under hela sommaren. De blev mjölkade på plats och mjölkkruckorna transporterades upp till Midskog, där närmaste farbara väg fanns. Med tanke på uppförbackarna var det förstås slitigt och släpigt. Det fanns inga hus på Mossebos del av Slänteborg, så övernattnig kan det knappast ha varit tal om.

Slänteborg på den moderna kartan.

Slänteborg var Carl Augusts egen tillhörighet så länge han levde. År 1951 ärvdes marken av Mildred, Gustaf, Gunnar och Lennart. När Mildred gick bort, år 1954, blev det tre ägare. Efter Gustafs bortgång, år 1970, var ägarna fortfarande tre, eftersom Ingeborg fått Gustafs andel genom testamente. När Ingeborg och Gunnar senare avled, år 1984, blev så småningom Lennart, Birgit och Barbro ägare till var sin tredjedel, eftersom Barbro vid den tiden köpt Ingeborgs del.

När Lennart dog, år 1999, gav Birgit bort sin tredjedel till Bernt, Alf, Britt och Barbro. Eftersom nämnda kvartett ärvt Lennarts tredjedel, blev resultatet följande: Barbro äger hälften och resten ägs till lika delar av Bernt, Alf och Britt.

Vid Slänteborg 27 juni 2001 (Filmbild).

Tillägg 2021:

En sammanställning från 2017 om Slänteborgs historia: <http://mossebobladet.se/a.slanteborg%20by%20skagern.pdf>

Bernt och Alf är numera f. d. delägare i marken vid Skagern.

ETT DECENNIUM I MOSSEBO MED MÅNGA SORGER OCH BEDRÖVELSER

Det hade hänt mycket i världen utanför Mossebo under 1900-talets början. Sverige och Norge hade gått skilda vägar efter år 1905 och år 1907 hade Gustaf V efterträtt Oscar II som kung i Sverige och tagit som sitt valspråk *Med folket för fosterlandet*, vad han nu menade med det. Ute i den ännu större världen hade det stora kriget rasat mellan åren 1914 och 1918. Inte var det här saker som märktes så mycket i Mossebo, men det är klart att sådana händelser var allmänna samtalsämnen som omväxling till närmre angelägenheter, grannar och släktingar emellan.

1920-talet var inte det lyckligaste decenniet i Mossebos historia och det var säkert Carl August som fick ta de hårdaste törnarna. Det här hände honom:

År 1921, den 18 maj, avled sonen Karl Ivar, drygt 20 år gammal. Han gjorde militärtjänst och fick lunginflammation som var en dödlig sjukdom vid den tiden. Bouppteckningen visar att hans tillgångar bestod av gångkläder, en cykel, ett fickur och kontanta pengar som tillsammans värderades till 400 kronor. Tre fjärdedelar av tillgångarna gick åt till begravningen och dessutom hade han 95 kronor kvar att betala av på cykeln, så behållningen blev 5 kronor.

År 1923, den 4 november, avled hustrun Ida Lovisa och Carl August blev ensam med fyra barn och åttiotvåriga modern, Anna Stina. Dottern Mildred Elisabet fyllde 25 år en månad senare, sonen

Johan August Martin hade nyligen fyllt 22, sonen Gustaf Rudolf fyllde 20 och Ernst Gunnar var tretton (13) år och omyndig. Oskar Andersson i Vallsjöbol blev hans förmyndare.

Mossebo (1930- talet).

År 1929, den 23 januari, avled Johan August Martin på Mariestads lasarett, efter en olyckshändelse på gården Sandbäcken, som han arrenderade på Brommö, utanför Torsö, i Vänern.

Den 13 mars samma år auktionerades hela hans lösöre bort för drygt 1000 kr. En häst (470 kronor) och två kor (150 kronor per ko) såldes vid sidan av auktionen och detta tillsammans med utfallen olycksfallsförsäkring och lite andra tillgångar, gav en behållning i boet på 2929 kronor. Skulderna räknades ut till 2925 kronor, så behållningen blev blygsamma 4 kronor.

När man ser på kartan här nere, behövs det inte så mycket fantasi för att förstå vilka strapatser och praktiska problem det innebar vid den här tiden att bo på Brommö. Att i den situationen drabbas av olycka och behöva transport till lasarettet i Mariestad, mitt i vintern, när isarna varken bar eller brast, var en utmaning för de inblandade. Det var bland annat två sund, utan broar. Det finns ingen information om, varför Johan valde att arrendera en gård så långt bort, från Mossebo sett. .

Tillägg 2021:

Senare fakta har visat att även Mildred – Johans äldre syster – bodde på Brommö.

<http://mossebo.com/se/Johan%20i%20Mossebo.pdf>

Begravningsdag i Mossebo: Johan A. M. och hans närmaste anhöriga

Brommö, i vänsterkanten på den moderna kartan.

Mossebo- och Åsterudsfolket möttes på de senares hemmaplan (tidigt 1900- tal).

Lovisa i Borgamossen, NN, Anna Stina, NN, nn, Gustaf, Ida, Carl, Gunnar och Mildred (1914).

Elsa och hennes pojkar, Erik och Lennart (tidigt 1930- tal).

Lennart på trappan i Mossebo (1930- talet).

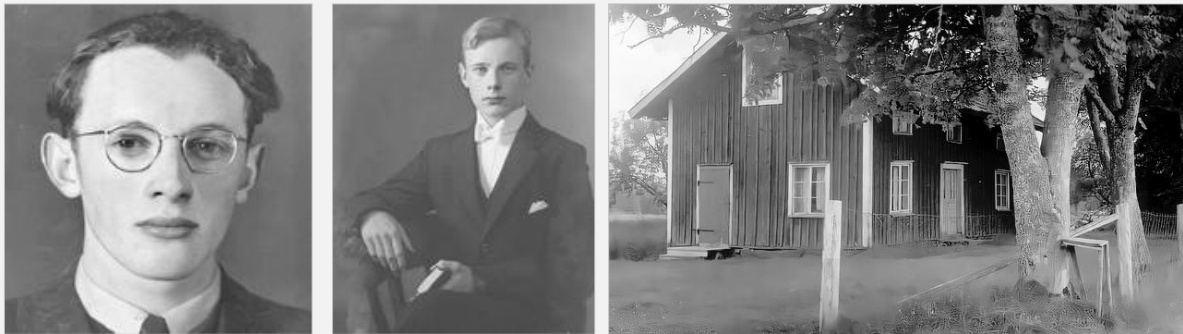
Mildred, Gunnar och mor Ida.

ELSA KARLSSON SOM HUSHÅLLERSKA I HUSTRUS STÄLLE

År 1927, på senhösten, var Carl August Andersson hos Josua i Otterbäcken och slaktade hans julgris och där fanns en frånskild kvinna i trettioårsåldern, med fyraårige sonen Erik. Hon hette Elsa Karlsson Klang och hade nyligen kommit till Josua som hushållerska.

Hur det nu var så bytte Elsa strax därefter jobb. Hon tog sitt pick och pack samt Erik och flyttade till Mossebo på våren 1928. Carl August var 59 år gammal. Barnen var vuxna och ute på olika arbeten i Västergötland och Värmland- Mildred var 30 år gammal, Gustaf var 25 och Gunnar 19. Mor Anna Stina var inne på sitt åttiosjunde år och bodde sedan drygt tjugofem år på kammaren i Mossebo. Carl August hade en gård all sköta och han behövde hjälp i huset.

År 1929, den 29 mars, föddes Martin Lennart och han var son till Elsa och Carl August. Det var bara drygt två månader efter Johans tragiska olyckshändelse på Brommö. Johan hade Martin som tredje namn och det namnet fick nu Lennart ta med sig genom livet.. Nu höjdes det ett och annat ögonbryn och viskades ett och annat skvaller i grannars öron, för att inte tala om nära släktingars mer eller mindre högljudda åsikter om seder och bruk i anständiga familjer. De inblandade fick förstås reda ut den här situationen så gott de kunde och livet i Mossebo gick vidare in i 1930-talet. Elsas son Erik ansågs ha vissa inlärningsproblem och fick inte gå i vanlig folkskola, så han skickades till en internatskola, där han tillbringade en stor del av sin uppväxt. Carl August adopterade Lennart som sin son år 1938.

Elsa tillbringade resten av sitt liv i Mossebo och det blev drygt sextio år. Bilderna - vi går händelserna i förväg: Elsa fyller 70 (1968) och Karl August fyller 80 (1949). Lennart t. v. och Erik, t. h.

Här hälsar Elsas mor och styvfar på i slutet av 1940-talet:

Även Britt och Barbro var på väg att hälsa på Elsa.

TRETTIOTALET VAR INTE HELLER FRITT FRÅN FÖRÄNDRINGAR

År 1930, den 3 februari, avled Anna Stina Jansdotter i Mossebo i en ålder av 89 år, en månad och 25 dagar. Liksom svärmodern, Anna Greta Jönsdotter, hennes företrädare på undantagskammaren, fick hon ett långt liv. Hon kunde på ålderns höst konstatera att hon upplevt fem olika kungar på Sveriges tron, som om det skulle vara något att yvas över. Svärmodern Anna Greta kunde ju räkna in sex kungar under sin livstid. Men så blev hon också några år äldre än Anna Stina.

Anna Stina hade två arvingar: Sonen Karl August och dottern Augusta Andersdotter, som var gift med *L.ars- Erker på Struppkärr*, d. v. s. Lars Erik Jansson som hade åkeri i Stockholm, samtidigt som han levde sitt liv i Struppkärr med en stor familj. Har vi tid med en anekdot? Ja, det har vi:

Lars Erik Jansson och Augusta hade emellanåt storslagna fester på Struppkärr. Vid ett tillfälle, när middagen var aväten, gav Lars Erik pigan följande order: *Hämta in konjak och vermouth*. Pigan, som förmodligen inte var van vid rutinerna, kom snart tillbaka och började servera konjaken ur en ångande het kastrull. Hon hade uppfattat ordern som: *Hämta konjak och värm 'et*.

(Den historien har vi hört många gånger under vår barndom).

Carl Augusts svåger Lars Erik Jansson avled redan år 1931 och systemen Augusta år 1934.

Nu ska vi undersöka vem eller vilka som egentligen äger Mossebo 1/32- dels mantal, med Mossebokärr och (eventuell) andel i Lillängen vid den här tiden. När Carl August sökte lagfart efter köpet år 1902, blev det som bekant avslag vad gällde Lillängen och Mossebokärr. Ägarbilden är rätt så rörig även nu, i början av 1930-talet. Det har i tur och ordning förrättats arvskifte efter Karl Ivar, Ida Lovisa och Johan August. Men inga nya lagfarter har sökts och beviljats. Det är 1/64-del, 1/256-del, 1/512-del, ja ända ner till 1/1536-del hit och dit. Carl August äger förstås merparten av gården, men Mildred, Gustaf och Gunnar är medägare. Den 21 november år 1932 får delägarna sina respektive lagfarter och där kan vi läsa ut den här ägarfördelningen:

Carl August 9/512, Mildred 7/1536, Gustaf 7/1536 och Gunnar 7/1536 av Mossebo 1:3, som det numera kallas. Det är inte så lätt att räkna med bråk, men det är logiskt: 9/512-delar är lika med 27/1536-delar och 27 + 3 X (7/1536-delar) är lika med: 48/1536-delar som är lika med 1/32-del. Ser man på. Det stämde!

1920-talet har lite slarvigt kallats för *det glada decenniet* (icke, vad gäller Mossebo), medan 1930-talet beskrivits som ett årtionde med depression, konkurser, arbetslöshet, börskrasch och andra glädjedödande företeelser. Även Mossebo fick en släng av den slevan. Carl August hade ställt upp och skrivit under papper som innebar ekonomiska förpliktelser. Han hade helt enkelt gått i borgen för utsocknes boende släktingar. Vill man leka med orden kan man konstatera: på 1890-talet gick Carl August till Borgan och på 1920-talet gick han i borgen. Det visade sig så småningom att det var tryggare att gå till Borgan än att gå i borgen. Det började *osa katt*, som man sa och det bedömdes som en klar risk att Mossebo skulle falla under klubban. Nu var goda råd dyra och allra dyrast blev det för sonen Gunnar. Det kostade närmare bestämt 3483 kronor och 75 öre (och då var ändå inte lösöret inräknat). Men så blev han också en ung hemmansägare på kuppen. Han var 25 år.

Anmärkning: När Carl Carlsson blev hemmansägare år 1806 var han 25 år. Anders Petter var 23 år (1854).

År 1934 var Carl August 65 år gammal, Mildred var 36, Gustaf 31 och Gunnar var alltså 25. Elsa var i Mildreds ålder och Lennart var fem år. Erik fanns på ett ställe som kallades Löt och han var 11 år. Gunnar hade en fästmö som hette Birgit. Hon bodde i byn Barrud i samma socken. De hade träffats i Folkets Park i Gårdsjö sommaren 1931 och därefter hade det blivit många cykelturer mellan

Mossebo och Barrud, där Birgits mor och far och farbröder började bli till åren och funderingar pågick, hur det skulle bli med den gården i framtiden. Det fanns långt framskridna planer på att Birgit och Gunnar skulle bosätta sig i Barrud. Det här är vad Gunnar kom till i Barrud:

Åter till Mossebo:

Köpekontraktet skrevs i Mossebo den 3 februari år 1934. Faslighetens taxeringsvärde var 4500 kronor och köpesumman blev 3843 kronor och 75 öre, när Gunnars egen andel räknats av. Det fanns ett lån på 1000 kronor som Gunnar genast fick ta ansvar för och dessutom fick han punga ut med drygt 843 kronor direkt. Resten skulle betalas den 1 juli samma år. Man skrev vidare: en mindre avsöndring, Mossebo hage kallad, ännu ej fastställd, ingår icke i detta köp. Köparen får vid tillträdet överta yttre lösegendom, värderad till 700 kronor, att erläggas den 1 november samma år.

Den 2 oktober 1935 fick Gunnar lagfart beviljad för 41/1536 mantal i Mossebo nr 1, eller med det modernare sättet att benämna fastigheter: 41/48 av Mossebo 1:3. Eftersom han redan tidigare fått lagfart på sin gamla andel, är han nu ensam ägare till Mossebo 1:3.

Man skriver att en avstyckning i Mossebohage undantas. Men varför står det ingenting om Mossebokärr? Är det numera en integrerad del av Mossebo 1:3? Troligen är det så.

En gissning om avstyckning i Mossebo hage: Vid den här tiden var Carl Augusts svåger, Johan och dennes hustru Maria, på väg att flytta ner till Lilla Borgan, när dottern Linnea och mågen Folke tog över (Stora) Borgan. I det sammanhanget avstyckades den del av Mossebo hage som hörde till Mellangården och lades till Lilla Borgan, så att den fastigheten fick den omfattning som den fortfarande har. Carl August sålde helt enkelt den hagmark som ligger öster om Lyckorna till Johan och Maria.

Hagen i sin helhet ägdes sedan av, i tur och ordning (räknat från Mosselund): Oskar Stenqvist, Johan Karlsson, Gunnar Carlsson (sedan han köpt Stolftes) och Linus Eriksson. Både Finnborgs ställe och Erikstorp var förstås alldeles egna fastigheter som gränsade till Mossebo hage. Och Lillängen? Jo, Karl August Eriksson ägde den vid sekelskiftet, vilket innebar att dennes namne, Andersson i Mossebo, inte fick lagfart på ängen. När Bertil Gustafsson och Lisa (Stoltz) sedermera bosatte sig i Erikstorp, var det i alla fall Bertil som brukade bruka Lillängen, om jag inte minns fel.

Efter denna sammanfattande utveckling får vi återgå till Gunnar Carlsson och fortsättningen på hans fastighetsaffärer. När Gunnar får full lagfart på Mossebo i oktober 1934, har han hunnit gifta sig med Birgit och första barnet är på gång.

Kartan: Hagen i Laga siften.

Knappt ett halvår senare, på våren 1935, köper Gunnar och Birgit *Stoltzes ställe i Vallsjöbol* av Oskar Johansson som bott där några år. Den lilla familjen flyttar dit på sommaren 1936 och bor där i närmare trettio år framåt, med fyra barn.

I Mossebo disponerar Carl, Elsa och Lennart (samt emellanåt Erik) stugan och ladugården, där de har ett par kor, en gris och höns att skota om. Jorden brukas av Gunnar, utom Lyckorna [lôckera] uppe mot Mossebo hage, som först blir Carl Augusts privata lilla åkerbruk, tills det så småningom övertas av Lennart. Rånget väster om Lyckorna. blev i själva verket också Carls mark, där vårveden avverkades och kossan fick sitt bete.

Det fanns inga papper skrivna om de här arrangemangen, men i praktiken kan man nog säga att Carl August och hans familj bebodde och brukade vissa delar av Mossebo på undantagsvillkor efter att Gunnar blivit ägare till hemmanet år 1934.

Anmärkning: *Vallsjöbol, Stoftzes* var på sätt och vis i Mossebosläktens ägo under en period i mitten 1800- talet. Maria Greta Eriksdotter, som var gift med Carl Carlsson d. y. i Mossebo (Gunnars farfars bror) ärvde den hemmansdelen av föräldrarna under 1830-talet. Men det är en annan historia!

Så här såg det ut i Vallsjöbol när Birgit och Gunnar hade installerat sig där år 1936:

Verner Nilsson, Birgit, Lennart och Gunnar.

Så här såg det ut, när man kom dit från Kavelbrohållet:

FRÅN DE FÖLJANDE 40 ÅREN FINNS OCKSÅ NÅGOT ATT BERÄTTA

Gunnar Carlsson var hemmansägare i Mossebo i över fyrtio år. Redan nu ska vi tala om att när nästa fastighetsaffär sker, där Mossebo Mellangården är inblandad, blir Carl Carlssons d. ä. 1/16 dels mantal Mossebo, som i praktiken klövs i två delar år 1841, under en kort period på 1970-talet, åter en samlad fastighet. (Se senare, när Gunnar köper Borgamossen).

Under mellantiden (1935- 1977) hände det förstås mycket i Mossebo och omvärlden. Elström installerades och radioapparater blev mer eller mindre standard i hemmen. Mjölkbilen kom två gånger om dagen och transporterade mjölken till mejeriet i Hova och skummjölken och vasslen i retur.

Så kom andra världskriget, med ransoneringar och restriktioner på många områden. Telefon blev vanligt i mitten av 1940-talet och det innebar bland annat att Kavlebron kom mer än någonsin i ropet! Bilarna och traktorerna, för att inte tala om mjölkmaskinerna, gjorde sina intåg under 1950-talet och så småningom började det bli vanligt att ha TV. Mopeder av alla de märken och modeller hördes knattra fram på vägarna och cyklarna fick växlar. Biltrafiken ökade i en oanad takt och krävde allt rakare och bredare vägar, belagda med asfalt.

E 6: ans *Låg vägport, fri höjd 3, 40 meter* under järnvägen innebar att enorma långtradarekipage måste köra den krokiga, backiga och smala vägen över Eriksbacken, Eriksåsen, Kavlebron. Riksvägen fick ny sträckning mellan Finnerödja och Vallsjön (vägbygget startade år 1967) och det påverkade inte så lite markerna som tillhörde Mossebo. Och plasten! Plötsligt skulle så mycket tillverkas av plast Det fanns inga gränser för plastens möjligheter. Det här ar ett axplock av händelser och företeelser som underlättade och försvårade folks liv.

I Mossebo hände bland annat följande (och vi utgår från 1930-talet):

På Norrgården bodde Oskar Stenqvist och hustrun Ada. Hon var dotter till Johan Alfred Carlsson (son till Carl Carlsson d. y.) som ägde hemmansdelen när Mossebo slutskiftades år 1877. Johan Alfred kallade sig senare Edlund. Oskar Stenqvist öppnade affär i Mossebo och var dessutom lantbrukare och gårdfarihandlare. Under 1940-talet såldes hemmanets jord och skog till Gustaf och Hanna Karlsson i Borgamossen. Oskar och Ada fortsatte att bo i Mossebo.

Uppe, t v: Gunnar Carlsson och Gunnar Stenqvist och Linus Eriksson. T h: Linus Eriksson i Mossebo hade bil. Här på utflykt till Skagersvik, hos Oskar och Greta Karlsson. Bland gästerna ses Linus, Lennart Birgit, Bemt och Gunnar. Mitten: Stenqvistens hus. Här bodde under många år, från 1950-talet och framåt, Frans (och länge ensam) Anna Gustafsson som, via Rosendal, kommit från Kavelbron. T h Ada Stenqvist (år 1980). Nere: Vallsjöbol, Avtagsväg till Mossebo.

När Gustaf och Hanna Karlsson sålde Borgamossen i början av 1960-talet, köptes den gården (inklusive Mossebo-hemmandelen) av en herre i asfaltbranschen som hette Gösta Öberg. Han hade Borgamossen som bostad och ägnade sig inte åt jordbruk. En del av åkermarken låg för fåfot och en del arrenderades av Lennart Karlsson i Mossebo. När Öberg flyttat, blev hemmanet så småningom sålt genom Lantbruksnämndens medverkan. Borgamossen, med Mossebo Norrgården, köptes då (1977) av Gunnar Carlsson och det är nu det intressanta sker att denna del av Mossebo, som Gunnars farfars far, Carlsson d. ä. ägde från år 1806 och som delades år 1841, nu hamnar hos en och samme ägare. Det varar visserligen bara något år, för snart träder Britt Olausen in i bilden och då blir Mossebo Norrgården och stora delar av Mellangården hopslagna med Vallsjöbol och Mellangårdens jord blir en enhet för sig.

På Sörgården i Mossebo flyttade Linus Eriksson in med föräldrarna Erik och Frida Larsson i början av 1930-talet. De kom från Borgamossen, där Linus syster Hanna och hennes man Gustaf Karlsson tog över. Linus byggde ny ladugård (år 1936) och nytt bostadshus (1938), väster om det gamla bostadshuset i Mossebo och brukade gården till år 1961, tillsammans med sin hustru Greta. På hösten 1961, flyttade Valter Johansson, makan Inga-Greta och deras barn dit, (från Visjön) och de bor fortfarande i Mossebo, när vi skriver år 2001.

Det sista Oskar Stenqvist sålde var hästen:

Oskar Stenqvist, som var av äkta, aktad, knallesläkt, uppvaktade och äktade Ada, bosatte sig i Mossebo på Norrgården, öppnade affär på bottenvåningen i det nya huset, mitt emot Edlunds gamla och delade sin tid mellan att vara jordbrukare och resande. Han var något av en främmande fågel som kanske inte passade så perfekt in i Mossebo-mönstret. Den bild vi ser här nere är hämtad från Tidning för Skaraborgs län, där man en period hade *Den gamla bilden*. (Tidningens namn lyser spegelvänt igenom bilden).

Där kan man läsa ett par spalter om Oskar Stenqvist och hans resor med den specialutrustade vagnen. Hans hästintresse beskrivs: Stenqvist hade räknat de hästar han haft i sitt liv och kommit fram till siffran 35. Den sista, favorithästen, unnade han ingen annan, så den fick gå till slakt, när han hade gjort sin sista affärsresa genom Tiveden. På bottenvåningen i huset fanns affärslokalen kvar, med tyger och kläder i hyllorna, långt efter det att affärerna var avslutade, till minne av verksamhet som varit.

Oskar Stenqvist var inte rädd för att ge utlopp för sina känslor, vare sig han kände glädje eller ilska.

Ofta gnällde han över de höga skatterna: *Den där jaädrans Wigforss* (finansministern), *han tar allting ifrån en*. Men lika ofta sjöng han ut sin glädje från kuskbocken, när han kom tillbaka i skymningen från någon resa: *Gamle Svarten, kamrat på vida färden*. En färgstark person var han och konsten att berätta historier, så att poängerna blev tydliga, den behärskade han och en rapp tunga, det hade han.

En gång gjorde han sin granne (och släkting), Erik Larsson, rätt så svarslös: Oskar Stenqvist slår sin säd med slåttermaskin, men han har glömt att fälla ner slåttern i rätt läge, vilket gör att han bakom sig har halvmeterhög stubb. Grannen Erik Larsson kommer förbi och påpekar fadäsen i en något retsam ton. Stenqvist kör vidare som om ingenting hänt, vänder på huvudet och svarar lugnt: *Här är havren så lång, så jag måste ta av den på mitten i första vändan*.

Till historien hör att det var ett tecken på god skörd att ha långa strån. Även halmen var värdefull. Oskar Stenqvist skulle förstås ha berättat den här historien mycket bättre själv, med sina tonfall och gester. Vi återvänder från historier till historia.

T. v: Mossebo Sörgårdens bostadshus. T. h: Greta Eriksson.

På Mellangården hyrde alltså Carl August, tillsammans med Elsa och Lennart, boningshuset och uthusen från mitten av 1930-talet. Det skedde inte några stora förändringar de tio- femton närmaste åren. Elsa fostrade Lennart och skötte om Carl August, när han blev äldre och allt ofärdigare. Livet gick vidare. Gustaf arbetade i Bofors och bodde i Karlskoga och Mildred skaffade sig ett Kafé (Hansa) på Drottninggatan i Örebro. De var båda flitiga besökare i Mossebo och Vallsjöbol. Mildred var oftast ensam och Gustaf hade så småningom, sällskap av Ingeborg.

Carl August avled den 1 juli 1951, Mildred den 24 mars 1954, Gustaf den 28 juli 1970 och Ingeborg den 8 februari 1984.

Ingeborg var född den 28 augusti 1901, skild år 1940 och sambo med Gustaf på Vindarnas väg 2 C i Karlskoga.

Deras telefonnummer var 33 811 och Gustaf brukade ringa till Vallsjöbol på söndagarna och höra sig för om hälsa och händelser på trakten.

T. v: Erik Klang och Lennart Karlsson har paus i skogsarbetet (1950-talet). T. h: Det årliga Struppkärrs- besöket (sommaren 1948). Bl. a. Mattis samt Daniel, Lea och deras barn.

ÅR 1964 SKREVS DET KÖPEBREV ÄKTA MAKAR EMELLAN

Birgit och Gunnar flyttade till tätorten i Finnerödja i början av 1960-talet och i den vevan skrevs det ett köpebrev:

Till min hustru Birgit Carlsson, Vallsjöbol, Finnerödja, upplåter och försäljer jag härigenom hälften av fastigheten 1/32 mantal, Mossebo 1:3, i Finnerödja socken, Tivedens kommun och Skaraborgs län. Köpeskillingen utgör tre tusen (3000) kronor och tillträde sker omedelbart. Vallsjöbol den 14 januari 1964 / Gunnar Carlsson.

Namnteckningarna bevittnas: Lennart Karlsson Elsa Karlsson.

Den 15 april 1964 blev Birgit lagfaren ägare till halva hemmanet, vilket följande bild vill illustrera:

T. v: Huset på Dalgatan. T. h: Birgits del och Gunnars del (inklusive hela mjölkbordet).

ÅR 1978 DELADE BRITT OLAUSEN OCH LENNART KARLSSON PÅ KAKAN

Köpebrev: Undertecknade Ernst Gunnar Carlsson och Birgit Gustava Carlsson, Dalgatan 19. Finnerödja, överlåter och försäljer härmed till vår dotter Gullvi Birgitta Iréne Olausen 390801-6102, Vallsjöbol, 690 30 Finnerödja, att vara hennes personliga egendom, fastigheterna Vallsjöbol 3:1 och 3:2 i Finnerödja socken, Laxå kommun, för en överenskommen köpesumma av tvåhundra-femtiotusen (250 000) och som köpeskillingen till fullo erlagts, är densamma härmed kvitterad och fastigheterna henne tillägnade.

Finnerödja den 3 december 1978 / Gunnar Carlsson Birgit Carlsson

Egenhändiga namnteckningar bevittnas: Arne Karlsson Elly Karlsson

Vallsjöbd 3:2 är en fastighetsbildning som består av Borgamossen, inklusive den del av Mossebo som numera ingår i fastigheten Norrgården, utom Stenqvist-tomten samt skogen och ängarna, inklusive Mossebokärr, från Mossebo Mellangården. En del markjusteringar har gjorts på grund av riksvägens nya sträckning. Vidare har några markbyten skett, där Valter Johanssons hemman och Lennart Karlssons arrenderade åkermark ingår.

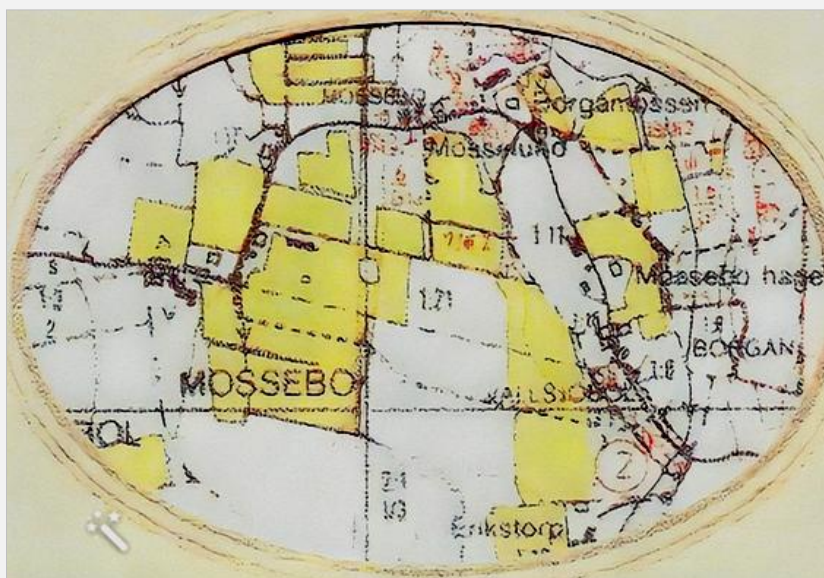
Samtidigt som Britt Olausen köpte det som beskrivits här, blev Lennart Karlsson ägare till resten av Mossebo Mellangården, d. v. s. åkermarken som alltid hört till den hemmansdelen, inklusive Lyckoma och Rånget.

Här ser vi de nya ägarna, Britt Olausen och Lennart Karlsson, på bild, knappt 40 år tidigare:

Vallsjöbol år 1940. Fr. v: Mildred, Lennart, Bernt, Gustaf, Carl, Elsa, Britt, Verner Nilsson, Alf och Gunnar. (Foto: Birgit).

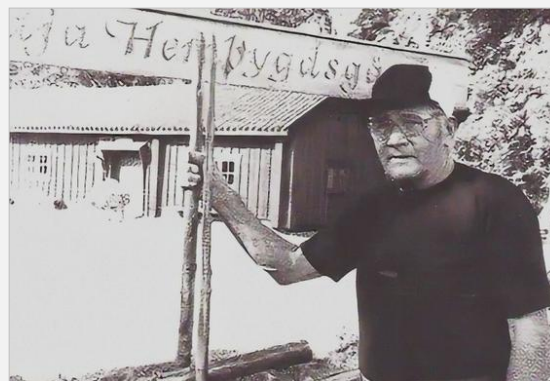

GUNNAR ÅTERVÄNDE TILL BARRUD OCH ODLADE JORDGUBBAR

Från slutet av 1950-talet och många år framåt använde Gunnar mycket av sin tid till att vara i Barrud. Han odlade jorden och skötte skogen och sålde gården till sönerna år 1967. Därefter fortsatte han att bruka jorden (jordgubbar, potatis och vinbär) och pendlade flitigt mellan Dalgatan i Finnerödja och Barrud.

Han ägnade också politiken, både den kommunala och den kyrkliga, mycken tid under hela sitt vuxna liv och han hade många, mer eller mindre oavlönade, förtroendeuppdrag. En sak som sysselsatte honom och intresserade honom alldeles speciellt, var Hembygdsföreningens verksamhet. Han var ordförande där rätt många år.

Gunnar avled den 17 mars år 1984.

LENNART LEVDE ENSAM DE SISTA TIO ÅREN

Lennart brukade sin jord och var bland annat jordgubbsodlare av stora mått. Elsa, som under sina sista år blev nästan blind, avled den 28 december 1988 och då hade Erik Klang, hennes äldste son, dött ett par år tidigare.

Sedan Elsa gått bort, blev det ett ensamt liv för Lennart i Mossebo. Ingen hade någonsin bott ensam i den stugan förr, men Lennart gjorde det i drygt tio år. Martin Lennart Karlsson satte sin sista potatis på våren 1999. När han avled, den 20 juli detta år, blev stugan totalt tom, sånär som på en katt som senare avlivades.

NÄR LENNART AVLIDIT INFANN SIG FYRA FÖRVÅNADE ARVTAGARE

Den 4 augusti 1999. Sittande: Birgit. Stående: Barbro, Britt, Bernt och Alf.

Vad finns mera att skriva under denna rubrik? Svaret får för min del bli: Ingenting!

ÅR 1999 BLEV BIRGITTA OCH BERNT HEMMANSÄGARE I MOSSEBO

Inte mycket var sig likt i Mossebo när Birgitta och Bernt tog över stället 1999 och sannolikt kommer mycket mer att vara sig ännu mera olik, när de blir klara. Här visas några smakprov – exteriöra och interiöra - från år 2000:

I slutet av 1700-talet levde det en man i Mossebo som hette Carl Ersson. Under 1800-talets första hälft fanns det två Carl Carlsson. Under 1900-talet huserade Carl Andersson här. Det har funnits många Carlar (Karl) i Mossebo! I början av 2000-talet sitter det än en gång en Carl till bords i storstugan. Han heter inte Carl Berntsson, vilket hade varit logiskt i Mossebo-kedjan. Här flankeras i alla fall Calle Gunnarsson (senare Wadenhammar) av Bernt och Birgitta, hösten 2000.

Det återstår en hel del att göra i Mossebo och vi åskådare ser på, applåderar och önskar: Lycka till.

ETT PS

Under arbetet med skriften *Ett Vallsjöbolshemman på Himmelsbolsängen* har det kommit fram uppgifter om Johannes Carlsson i Mossebo som det finns anledning att redovisa här: Johannes Carlsson blev ägare till Mossebo Sörgården (1/16 mantal) år 1855 och levde därefter i Mossebo

och Mossebohage till sin död år 1915. Vem var då denne Johannes? I den här berättelsen har han presenterats enbart med sitt namn. Nu ska vi komplettera den knapphändiga bilden.

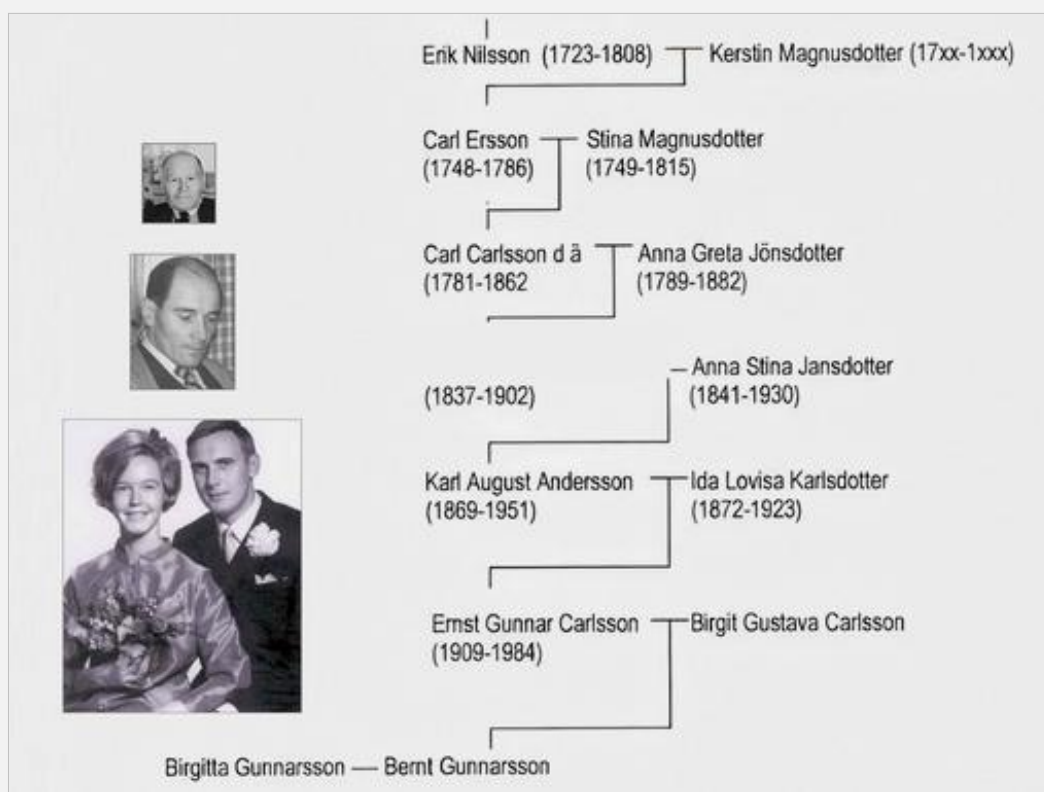
När Johannes kom till Mossebo var han 29 år. Han var sedan tre år gift med Lotta Eriksdotter som var född i Högelid och senare flyttade med föräldrarna till Vallsjöbol. Lottas far var f. d. nämndemannen Eric Pehrsson som ägde mark i Mossebo före svärsonen Johannes och hans hustru Lotta.

Eric Pehrssons far, Peter Nilsson, kom från S. Vålvattnet i Finnerödja socken och hans mor, Catarina Persdotter, från Askersund. Johannes var uppvuxen i Eriksåsen. Hans far var Carl Andersson och hans mor Lena Cajsa Larsdotter. Han hade en sex år yngre bror, Carl Gustaf, som i början av 1860-talet flyttade till Barrud och gifte sig med Gustava Jonsdotter. Han blev så småningom farfar till Birgit som flyttade från Barrud till Vallsjöbol och gifte sig med Gunnar. Johannes och Carl Gustaf hade ytterligare sju syskon, födda mellan åren 1810 och 1836.

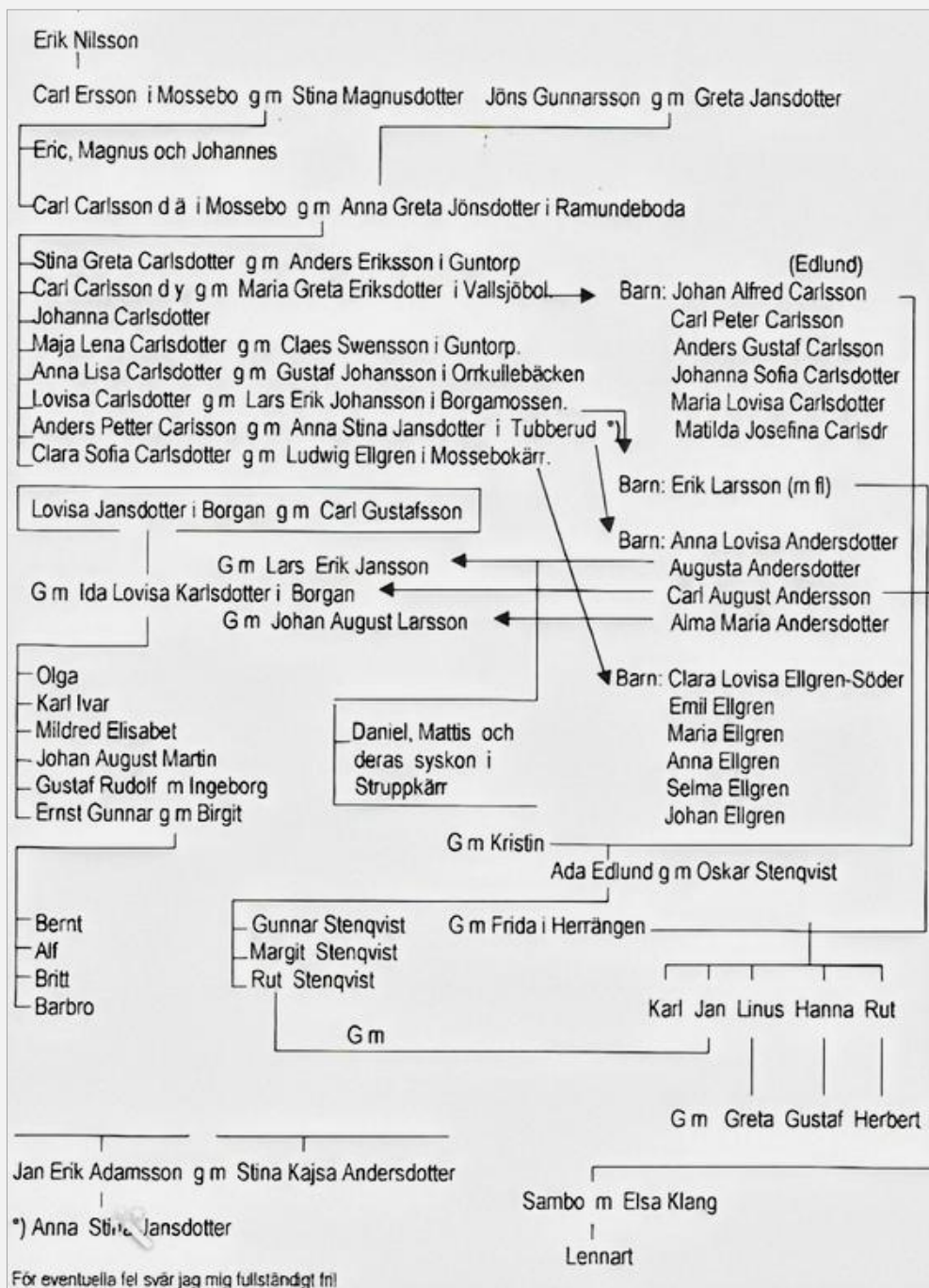
De varandra mycket närboende Mossebo- grannarna Anders Peter Carlsson och Johannes Carlsson var inte släkt med varandra. Fast man kan ju säga att de blev det retroaktivt under 1930-talet, när Birgit och Gunnar gifte sig, eftersom Gunnar var Anders Petters sonson och Birgit var Johannes brors sondotter. Det handlar ju inte om någon mycket nära släktskap, men det kan vara en intressant notering att Birgit och Gunnar inte var först med att etablera släktskap mellan Barrud och Mossebo.

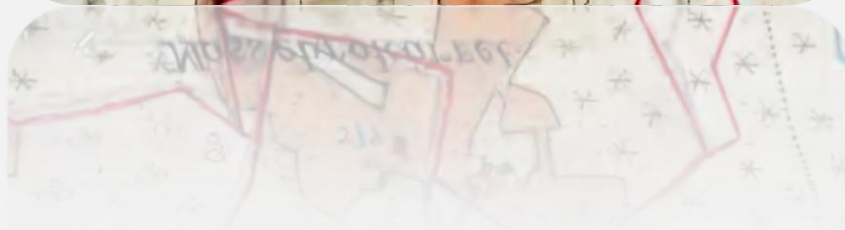
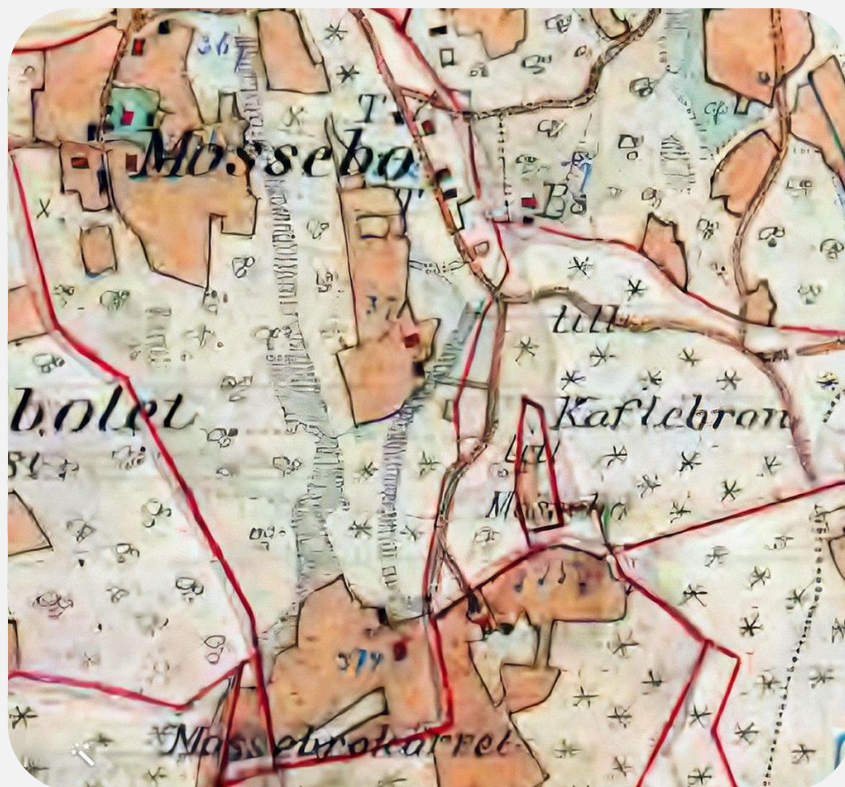
Johannes Carlsson och hans hustru Lotta i Mossebo var föräldrar till *Jontes-Emma* som vi sett på bild tillsammans med sin make Wiktor i Lilla Borgan. Hon hade flera syskon, men det är en annan historia.

En gren på ett släkträd med Mossebo som bas:

Ett släkträd med flera grenar:

Följer två bilagor och därefter är denna berättelse slut.

Mariestad 2021-10-31 / Alf

MOSSEBO I BOKEN *FINSK INVANDRING TILL TIVEDEN MED OMNEJD*

(Bertil I. W. Kjelldorff 2005)

Mossebo
1620
160 möh

Änkan Marit	1627–37
Bengt, hustru	1640–41
Simon, hustru Brita	1644–49
Öde	1649
Nils, hustru Sigrin	1655–81
Bengt Nilsson	1668
Erik Nilsson, ihjälslagen	1675
Håkan, snickare	1677
Måns Nilsson, hustru Elin Andersdtr	1681–1723
Nils Månsson, hustru Maria Mattesdtr	1719–57

Foto: Lena Gröbng 2004.

Mossebo påträffades första gången i boskapslängder under namnen Matstorp 1627 och Måstorp år 1628. Äbon var änka. Nybyggaren bör ha haft namnet Mats eller Mattias.

Genom Erik Krabbes insats infördes "Mathesatorp" som ett skattehemman år 1631. Torpet återkom inte under detta namn, troligtvis beroende på att änkan inte kunde fullfölja insatsen, men namnen Matstorp och Måstorp denna tid talar för, att det var Mossebo, som avsågs med denna skattläggning. Mattias var trolig finne.

Torpet drogs in under Vallsjö säteri och fanns upptaget i Horns mantalslängd år 1649 som öde efter äbon Simon. Efter klagomål från allmoge och bondestånd återkom Mossebo som frälsetorp i jordeboken år 1663. Det blev reducerat från Tord Bonde och Vallsjö säteri 1686.

Nils troligtvis äldste son Bengt fick tillstånd att ta upp ett nybygge på Valleruds ägor av Jöran Hård år 1668. Han fullföljde inte detta erbjudande. Namnet Bengt ger oss dock även annan vägledning om hem-

manet. Traditionsenligt skulle äldste sonen bära farfaderns namn, vilket i detta fall bör innebära, att vi får knytning till den Bengt, som först stod för hemmanet. Den Nils, som följde denne, bör således ha varit en Bengtsson. Traditionen var denna tid så stark, att vi nästan kan ta detta för givet.

År 1675 blev en annan son till Nils, Erik Nilsson, ihjälslagen på Hova marknad av Per Erikssons söner Sven, Bengt och Per i Västerhåljatorp. Bröderna dömdes från livet.

Måns Nilsson kan ha varit en tredje son till Nils. Han var över 60 år gammal vid samlingen i Birneberg år 1710 och således född före 1650. Under skalljakt hade han blivit skadad av en björn år 1681. Samme Måns berättade för tingsrätten vid en jordrannsaking 1686, att hemmanet var upptaget för 46 år sedan. Tidsmässigt återvände han då till sin trolige farfar år 1640, vilket kan innebära, att Mossebo efter en tids ödesmål återupptagits vid denna tidpunkt.

Nils Månsson begärde år 1719 att få lösa 1/8 Mossebo till skatte. Utsädet var då 2 1/2 skäppa höst- och 5 skäppor vårsäd. Äng fanns till 3 lass hö och därutöver en liten kålgård. Allt värderades till 15 daler silvermynt. Anders Bengtsson från Kvarnbolet skulle därmed ha kunnat köpa 12 Mossebo för sina bötespengar 1675–77. I skattebrevet blev Nils Månsson felaktigt inskriven som Nils Jonsson.

Inget sägs i handlingarna om finnanknytning. Torpet har dock tydlig svedjekaraktär på en höjd mellan två mossar. Det var upptaget i finnbygd med granngårdar som Eriksbacken, Eriksåsen, Kavlebron, Borgan och Vallsjöbol. Finska språket levde kvar här ända in på 1820-talet. Det är dessutom svårt att tänka sig, att något annat än en svedjefinne med sina speciella talanger, sin sisu och sin energi skulle kunna överleva på detta lilla tassemarkshemman. Redan hemmanets namn berättar vad som gäller.

Här kan man bland annat läsa att det var Nils Månsson som köpte hemmanet Mossebo av Kronan år 1723. Nils har felaktigt kallats Nils ~~JONSSON~~ i denna berättelse.

Nils Månsson ska det vara. / Alf

FÖRTECKNING ÖVER BERÄTTELSER OCH FILMER I www.mossebobladet.se
SOM HANDLAR OM HEMMANET MOSSEBO OCH FOLKET I MOSSEBO

INNEHÅLL	DIREKTLÄNK
Bouppteckning efter Carl Ersson (1787)	http://mossebobladet.se/bouppteckning%20carl%20ersson.pdf
Anna Greta Jönsdotter 74 år i Mossebo	http://mossebobladet.se/AGJDR%20A%20korr%2020.pdf
Anna Stina Jansdotter från Tubberud	http://mossebobladet.se/anna%20stina%205%20dec%20korr%2020%20dec.pdf
Elsa i Mosse. Tre delar	http://mossebobladet.se/elsa%20charlotta%20b.pdf http://mossebobladet.se/elsa%20charlotta%20del%202.pdf http://mossebobladet.se/elsa%20charlotta%20del%203%20%20dark.pdf
Film: https://youtu.be/iyIs0wwqKNY	
Anna Greta Jönsdotters syskonbarn	http://mossebobladet.se/AGJ%20SYSKONS%20BARN%20DEL%20ETT.pdf http://mossebobladet.se/AGJ%20SYSKONBARN%20-%20%20DOTTERNS.pdf
FF FF MF F&M bodde i Sandviken	http://mossebobladet.se/sandviken%20vid%20skagern%20mmxx.pdf
Färglagda foton från Mossebo	http://mossebobladet.se/UR%20MAPPEN%20MOSSEBOFOTON%20MMXX.pdf
Johannes – den förlorade sonen	http://mossebobladet.se/johannes%20carlssons%20resa%20ny.pdf
Många kusiners livsresor	http://mossebobladet.se/bb%20i%20mo%20alla%20slutg%20a%2027%20april%202.pdf
Jan Andersson i Borgan och många fler	http://mossebobladet.se/husbonden%20gifte%20sig.pdf
Johan och Mildred på Brommö	http://mossebobladet.se/Johan%20i%20Mossebo.pdf
Jan Andersson, från Högelid till Borgan	http://mossebobladet.se/vandring%20mellan%20lutebroa%20och%20borgan.pdf
Verner, Johan i Rosendalen och Svedin	http://mossebobladet.se/ab.tre%20mellandags%20stories.pdf
Slänteberget – en sjönära äng	http://mossebobladet.se/a.slantegerget%20by%20skagern.pdf
Fejden om Mossebo hage	http://mossebobladet.se/a.fejden.pdf
Carl i Mossebo: svägerskor och svågrar	http://mossebobladet.se/carl%20i%20mossebo%20hade%20tre%20syster.pdf
FILMER	
Elggrens Mossebokärr hösten 2020	https://youtu.be/l14_oOYYrRw
Mossebo och Borgan	https://youtu.be/zlR7wi9VF68
Många generationer i Mossebo	https://youtu.be/QtsoTE5HFQM
Lars- Ove Eriksson pelar <i>Midsommarvals</i> av Ernst Finnborg	https://youtu.be/g6VOLWvxFT4
Lars- Ove Eriksson spelar <i>Förtjusningsvals</i> av Ernst Finnborg	https://youtu.be/fAhk712Cen4
Missionshuset i Mosselund	https://youtu.be/KqwKlOp6Ww
Hemma i Mossebo	https://youtu.be/w53rRMBf7M

Det finns ett begränsat antal foton att tillgå och det betyder att samma bildve, om än i annan tappning, förekommer i flera av berättelserna och filmerna.

: